

Slovenski ČEBELAR

letnik CXXI • 6/2019

Papežu Frančišku
ob svetovnem
dnevu čebel podarili
slovenski čebelnjak

- Čebelarji, poskrbite, da bodo imele čebelje družine dovolj hrane
- Matice – vzredite si svoje, odbrane, boljše
- Spremljanje povzročiteljev medenja na jelki
- Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi opraševalci cvetja

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor
Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas:

od ponedeljka do petka od 8.30 do 17. ure
sobota: od 8. do 13. ure.

GSM: 051/348-426

e-mail: jana.pp@amis.net

www.cebelarski-center.si

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana
Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

- Satniki AŽ-lipovi, rogljičeni
- Panji AŽ, LR
- Čebelarstva oprema in drobní pribor
- Čebelje pogače

- Točila in posode za med
- Satne osnove AŽ, LR, Kirar

- Steklena in kartonska embalaža za med, propolis, medene pijače in ostale čebelje pridelke
- Darilni program

Naročeno blago vam lahko pošljemo s paketno pošto, pri večji količini pa po želji dostavimo na dom!

KIPGO

ČEBELARSKA OPREMA

BATUJE 83, 5262 ČRNIČE

☎ (05) 368 45 80, ☎ (05) 368 45 81

GSM 051 614 683

www.kipgo.net; kipgob@gmail.com

PE LUKOVICA, BRDO 8, 1225 LUKOVICA

☎ (01) 729 61 30, e-mail: cebelarna.lukovica@gmail.com

OBIŠČITE NAS
V NAŠI SPLETNI
TRGOVINI
WWW.KIPGO.NET

PRIVOŠČITE
VAŠIM ČEBELAM
NAJBOLJŠE!
INVERTNE POGAČE

30% VEČJA STIMULACIJA

SESTAVA:
FRUKTOZA 42%
DEKSTROZA 51,5%
MALTOZA 2,5%
TRIOZA 2%
SLADKOR 2%

NALEPKE ZA MED,
CVETNI PRAH, MEDENE
PIJAČE IN PRELEPKE
od 0,28
EUR/POLA

BATUJE	PE LUKOVICA
pon-pet 8.00-11.30	pon-tor 9.00-13.00 13.30-17.00
12.30-16.00	sre 9.00-13.00 13.30-16.00
sob ZAPRTO	čet-pet 9.00-13.00 13.30-17.00
	sob 9.00-13.00

- PANJI
- OPREMA ZA PANJE
- SATNICE
- ZAŠČITNA OPREMA
- OSTALI ČEBELARSKI PRIPOMOČKI
- OPREMA IN PRIPOMOČKI ZA ODKRIVANJE SATOV
- TOČILA
- CEDILA
- OPREMA ZA SEGREVANJE MEDU
- OPREMA ZA POLNJENJE MEDU
- EMBALAŽA

ZABOJNIKI ZA
PREVOZ AŽ IN LR
PANJEV PANJEV

IZDELUJEMO:
- PRAŠILČKE: 3S, 4S,
5S, 7S
- PANJE AŽ: 9S, 10S, po
naročilu 11S, 12S
- PANJE AŽ 3E: 9S, 10S,
po naročilu 11S
- PANJE AŽ KOZIN
11 + 3

Čebelarjem z
veljavno člansko
izkaznico priznamo 4 %
popusta pri gotovinskem
nakupu v vrednosti nad 50
EUR v naših prodajalnah.

PANJI IN SATNIKI
LR (STANDARD,
2/3, 1/2) IN DB
TER
DELI PANJEV

ČISTEJŠI
CVETNI PRAH

OSMUKALNIKI ZA CVETNI
PRAH ZA AŽ- IN LR-PANJ
VEČJA KOLIČINA CV.
PRAHU
PANJI Z NOTRANJIM
SMUKALNIKOM
CV. PRAHU

POSODE
ZA MED

NAROČENO
POŠLJEMO
TUDI PO
POŠTI!

VENTILACIJSKI
KOMBINEZONI in JOPIČI

-zračen

-narejen je iz treh slojev
tkanine in predstavlja
zato popolno zaščito
pred piki čebel

RES DOBRO

AVTOMOBILSKO ZAVAROVANJE

- ✓ Turistično zavarovanje od 1,72 €/mesec*
- ✓ Brezplačno "zamrznemo" bonus
- ✓ Vrnemo 10% kasko premije

* Zdravstveno zavarovanje z asistenco v tujini v okviru
vašega avtomobilskega zavarovanja (AO)

GENERALI

Zadovoljstvo na prvem mestu

Kako do ugodnosti na 080 70 77 ali www.generali.si

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

Ali zima letos ne misli oditi? Če sušec suši, mali traven deži, maj pa hladi, se kmetu dobro godi. Tole modrost iz zakladnice ljudskega védenja o vremenu in njegovem vplivu na naš vsakdanjik sem izbral zaradi dežja in hladnih dni, ki kazijo letošnjo pomlad. Tale majski dež je res nadležen. Hlad z njim tudi. Vendar so naši dedje in pradedje verjeli v to kombinacijo pomladnega vremena. Dodali so še: *Spomladi naj toliko dežuje, da vsaki koreninici zadostuje*. Ko sem brskal po panjih, poslušal nestrpno šumenje čebeljega rodu, gledal slab razvoj družin, pa se nisem nič rad strijnal s pradedi, čeprav verjamem v njihove izkušnje.

Iščem po zgodovini, kako je bilo nekdaj, in najdem, da tako vreme spomladi ni nič nenavadnega. V zgodovini je bilo veliko hujših let. Recimo tista okrog leta 1667, ko je deževalo, vmes pa snežilo tri leta, skoraj brez prestanka. Nič niso mogli posaditi, vse je zgnilo, sledila so leta hude lakote, kuge, vojn in drugih strahot. Ne ustrašite se. Letos ne bo tako in v prihodnjih dneh se bodo vrnili topli dnevi, z njimi pa obeti dobre letine. Tudi medene. Brez dvoma pa bo letošnja medena bera ena slabših.

Seveda nas čebelarje v prvi vrsti zanima medena letina. No, da ne bo zamere. Tudi druge dobre letine se bomo veselili. Medena letina, razvoj čebel in ohranitev tega čudovitega živega bitja, čebele, so tiste reči, ki nas ob takim vremenu močno skrbijo.

Ali je lani kaj kazalo na takšna vremenska dogajanja letos? Lanska jesen je bila zelo lepa. Imeli smo tri »babja poletja« in še po Martinu (11. novembra) je bilo nekaj dni zelo toplo vreme. »Topla jesen pa pozna pomlad.« Letos ta modrost res drži. Mnoge vremenske izkušnje v ljudskem izročilu namreč govorijo o nasprotjih. Recimo: »Kakršna zima, tako poletje« in »Zelen božič, bela velika noč« ter podobno. Pravkar minula zima je bila nenavadna. Začela se je s hudim mrazom konec novembra, potem pa se je na začetku adventa potuhnila in skrila. Za nameček je bila cela zima še skoraj brez padavin, brez snega. Barbara (4. decembra) je držala besedo. Snega je bilo le za vzorec. Potem pa se je zima vsa zaspana zbudila – v aprilu, takrat, ko bi morala v polnem sijaju blesteti pomlad. Hladni dnevi so zavrli že kar obetaven razvoj čebeljih družin v marcu. Pojavilo se je še nekaj drugih težav, kot so prezgodnje zmešano rojenje, premalo zalege in trotov, polovica matic se je oprasila, za druge ne morem ugotoviti, kaj je z njimi. Pa je tako obetavno kazalo, ko sem na Jožefovo (19. marca) odprl panje. Z upanjem sem čakal april. Vse je podrl dež. Neskončno mnogo dežja. Le za veliko noč je bilo tri dni lepo. Z upanjem sem čakal maj. Zanj sicer velja, če ni na začetku hladen, bo pa na koncu. In res! Ledeni možje so pokazali

svojo moč. Zima je dodala še zadnje snežinke in Zofka je razkošno poškopila deželo. Zbudila nam je upanje na toplo poletje. Sedaj potrpežljivo čakam na vroče ter suhe dneve okrog Urbana (25. maja), saj se spomnite njegove modrosti: *Če se Urbanu zahoče, bo poletje suho in vroče*. Zofka in Urban, kakšna imenitna kombinacija.

Kaj pa nam obeta lunina pratika? Lunin krajec (26. maja) obeta, končno, pravo poletno vročino. Zdržalo pa bo le do mlaja (3. junija), ko nam bo močan dež za nekaj dni spet pokvaril razpoloženje. Osmega rožnika ima god Medard. Pazimo! »Če na Medarda dežuje, ta še štiri-deset deževnih dni naletuje.« Vreme, tako kaže pratika, se bo v tem času ravnalo po vetrovih in prineslo kakšno nevihto, sicer pa bo kar lepo, sončno. Sledil bo najlepši večer v letu. Kresni večer. Letos bo kresnik 20. junija ob 17.54. Sonce bo doseglo svoj vrh in dan se bo postopoma začel krajšati. Dedek Matija mi je takole zaupal: *Če na kresni večer položiš praprotno seme pod blazino, ti bo leto prišepnilo, kje je skrit zaklad*. Dedek je bil moder mož, še vedno mu verjamem, le s praprotnim semenom so težave. Zaklad pa sem že našel. V panjih, pri čebelah ga imam.

Konec junija nam bo prinesel spet nekaj deževnih dni, ki se bodo zavlekli v začetek julija. Naprej pa malo mešano vreme. Vsega po malem. Pravo, vroče poletje bo prinesla šele polna luna v juliju (16.) in čas bo za zaslužen dopust. Prav bo, da bo vroče na Marjeto (20. julija), saj ta grozi takole: *Pusta in vlažna Marjeta prazne panje obeta*. Ob koncu julija goduje Jakob (25.). Velja za večjega med vremenskimi svetniki. Ozira se že proti zimi, saj pravi takole: *Če bo Jakob lep, bo božič mrzel, a obilna jesen*. Pasji dnevi (od Aleša (17. julija) do velikega šmarna (15. avgusta)) bodo vredni svojega imena. Lepo poletno vreme se nam obeta. Veliki šmaren velja v ljudskem izročilu za prelom poletja v jesen. Lovrenc (10. avgusta) in Jernej (24. avgusta) bosta pokazala, kakšna bo. Do takrat je še daleč, mi pa se veselimo sončnih dni, ki so pred nami. Lepe dneve bodo obogatile naše skromne in pridne prijateljice, ki tako lepo zašumijo v poletni vročini. S spoštovanjem se jim poklonimo. S svojo pridnostjo in skromnostjo so nam zgled, kako je treba ravnati z naravo. Tudi takrat, ko je medena letina slabša. O jesenskih obetih pa drugič. Naj medi!

Mag. Dušan Kaplan

KAZALO

UVODNIK

Dušan Kaplan163

IZ ZNANOSTI IN PRAKSE

dr. Janez Prešern, Peter Podgoršek in Eva Cukjati: Kriteriji pri ocenjevanju čebelijih družin165

Marija Sivec: Matice – vzredite si svoje, odbrane, boljše167

Mag. Andreja Kandolf Borovšak in Nataša Lilek: Vsebnost HMF-ja v krmi za čebele169

Aleš Bozovičar: Spremljanje povzročiteljev medenja na jelki170

Jana Kus Veenliet: Medonosne rastline morajo biti v dolgoročno korist čebelarjem172

prof. dr. Aleš Gregorc, dr. vet. med.: Delovanje akaricidov na varoje in čebele174

dr. Andrej Gogala: Rožna listorezka (*Megachile centuncularis*)176

dr. Janez Grad: Čmrliji, nepogrešljivi, a ogroženi opraševalci cvetja (I. del)177

Simon Golob: Čebelarji, poskrbite, da bodo imele čebelje družine dovolj hrane178

Franc Šivic: Novice iz sveta179

DELO ČEBELARJA

dr. Peter Kozmus: Čebelarjeva opravila v juniju180

IZ ČEBELARSKIH DRUŠTEV

OBVESTILA ČZS185

OGLASI189

V SPOMIN194

INDEX

EDITORIAL

Dušan Kaplan163

FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK

Janez Prešern, DSc, Peter Podgoršek and Eva Cukjati: Criteria for evaluating honey bee colonies165

Marija Sivec: Queen bees – raise your own, selected, better167

Andreja Kandolf Borovšak, MSc and Nataša Lilek: HMF content in feed for bees169

Aleš Bozovičar: Monitoring the honeydew producers on European silver fir170

Jana Kus Veenliet: In a long term nectar plants must benefit for bees172

Prof. Aleš Gregorc, DSc, DVM: The impact of acaricides to varroas and bees174

Andrej Gogala, DSc: Patchwork leafcutter bee (*Megachile centuncularis*)176

Janez Grad, DSc: Bumblebees, indispensable but endangered flower pollinators (part I)177

Simon Golob: Beekeepers take care of bee colonies so they have enough food178

Franc Šivic: World news179

BEEKEEPER'S WORK

Peter Kozmus, DSc: Beekeeper's tasks in June180

FROM BEEKEEPERS' ASSOCIATIONS

ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA185

ADS189

IN MEMORIAM194

PODATKI ZA STIK ČEBELARSKO ZVEZE SLOVENIJE:

Predsednik ČZS: Boštjan Noč, predsednik: 01/729 61 06, 040/436 512, nobc@czs.si

Vodja služb ČZS: Lidija Senič, vodja služb ČZS: 01/729 61 10, 040/436 515, lidija.senic@czs.si

Priznana rejska organizacija: Peter Kozmus, strokovni vodja PRO: 01/729 61 16, 041/352 997, peter.kozmus@czs.si

Opazovalno-napovedovalna služba: Aleš Bozovičar, vodja ONS: 01/729 61 31, 041/644 217, ales.bozovicar@czs.si, avtomatski telefonski odzivnik: 01/729 61 20, https://eebelar.czs.si/User/Login?returnUrl=/

Svetovalci specialisti za tehnologijo čebelarjenja:

Vlado Auštutin: 01/729 61 24, 040/436 516, vlado.austin@czs.si

Simon Golob: 01/729 61 12, 030/604 015, simon.golob@czs.si

Svetovalci specialisti za ekonomiko

Tanja Magdič: 01/729 61 04, 040/436 513, tanja.magdic@czs.si

Nataša Klemenčič Štrukelj: 01/729 61 24, 040/436 518, natasa.klemencic.strukelj@czs.si

Svetovalci specialisti za zagotavljanje varne hrane

Andreja Kandolf Borovšak: 01/729 61 33, 040/436 514, andreja.kandolf@czs.si

Nataša Lilek: 01/729 61 29, 040/436 519, natasa.lilek@czs.si

Tomaž Samec: 01/729 61 18, 040/436 517, tomas.samec@czs.si

Uredništvo: Marko Borko, vodja izobraževanja in usposabljanja: 01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php

GlasiloslovenskičebelarjejeustanoviloSlovenskočebelarskodruštvozaKranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Vpisano je v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, pod zaporedno številko 585.

Tel.: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si

Transakcijski račun ČZS: SI56 0318 6100 2214 727, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Uredniški odbor

Marko Borko, Brane Borštnik, Stanislav Drev, Vladimir Fajdiga, Mira Jenko Rogelj, Janez Gregori, Andreja Kandolf Borovšak, Borut Preinfalk

Urednik

Marko Borko

Uredništvo

01/729 61 14, 051/637 204, marko.borko@czs.si, www.czs.si/slovenskicebelar.php

Lektorica

Mojca Pipan

Oddaja prispevkov

Članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Avtorjem priporočamo, da v člankih uporabljajo strokovno izrazje v skladu s čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov. Prispevki so v elektronski obliki brezplačno in javno objavljeni na spletnem portalu ČZS, spletnem portalu Digitalne knjižnice Slovenije in drugih spletnih straneh.

Reklamni oglasi in osmrtnice

Cela stran: 870 € (zunanja stran ovitka), 680 € (notranjost, živi rob), 495 € (notranjost), pol strani: 435 € (zunanja stran ovitka), 345 € (notranjost, živi rob), 250 € (notranjost), tretjina strani: 165 €, četrtina strani: 120 €, petina strani: 85 €, desetina strani: 35 €. Oblikovanje reklamnega oglasa: cela stran in polovica strani 50 €, tretjina, četrtina, petina, desetina 40 €. Popravki reklamnega oglasa: 1–10 popravkov 2 €, 11 ali več popravkov 5 €. Popust pri ceni za 4–do 6-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 7–do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %. Člani ČZS lahko dvakrat na leto objavijo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako velja tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Osmrtnice ne smejo biti daljše od 130 besed. Vse cene so brez DDV.

Priprava za tisk in tisk: Medium, d. o. o., Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica. Tiskano na papirju s certifikatom FSC (trajnostno gospodarjenje z gozdovi). Naklada: 7850, Tiskano: 22. 5. 2019.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

Fotografija na naslovnici: Papežu Frančišku je Slovenija ob svetovnem dnevu čebel podarila slovenski čebelnjak

Foto: MKGP

Mednarodna barvna koda za označevanje čebelijih matic

2015

2016

2017

2018

2019

Tajništvo: 01/729 61 00, faks: 01/729 61 32, info@czs.si, www.czs.si, Barbara Dimc, tajnik: 01/729 61 02, 041/370 409, barbara.dimc@czs.si, Ines Zajc Žunič, poslovna sekretarka: 041/337 854, ines.zunic@czs.si, Zlatica Kovačević, administrativna delavka: 01/729 61 24, 030/604 009, zlatica.kovacevic@czs.si

Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika (vsak prvi delovni dan četrtek v mesecu med 15. in 18. uro): 01/729 61 11, cebelarskajniznica@czs.si, www.czs.si/knjiznica.php

Ohranimo čebele: www.ohranimo-cebele.si

Sklad za ohranitev kranjske čebele: www.czs.si/sklad.php

Spletna trgovina ČZS: www.czs.si/eshop/index.php

Uradne ure JSSČ:

- Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica (v Čebelarskem centru Slovenije): ponedeljek od 10.00 do 14.00, četrtek od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Mestni trg 4, 8330 Metlika: ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Rožna dolina 50/a, 4248 Lesce (v Čebelarskem razvojno-zobraževalnem centru): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Dobrna 1a, 3204 Dobrna (v Kulturnem domu Dobrna): ponedeljek od 10.00 do 14.00 in petek od 8.00 do 10.00.
- Ulica Štefana Kovača 40, 9000 Murska Sobota (na sedežu Kmetijskego gozdarskega zavoda Murska Sobota): ponedeljek od 10.00 do 14.00.
- Streliška ulica 150, 2000 Maribor (v Čebelarskem centru Maribor): petek od 8.00 do 10.00.

Kriteriji pri ocenjevanju čebeljih družin

dr. Janez Prešern, Peter Podgoršek in Eva Cukjati

Kmetijski inštitut Slovenije, Oddelek za živilorejo, Čebelarstvo
janez.presern@kis.si

Ocenjevanje lastnosti, kot so videz, produkcija, fiziologija – pri živalih tudi vedenje –, je ključno opravilo pri vsaki odbiri: tako pri fižolu, kravah kot tudi pri čebelah. V nasprotju s kravami, fižolom ipd. pri čebeljih družinah ne ocenjujemo neposredno spolnih osebkov: matica in troti so ocenjeni preko lastnosti njihovih potomk, čebel delavk oz. celotne družine. Pri tem je treba upoštevati, da si matica in »njena« družina delita skupno okolje in genetiko.

Vsak rejski program ima predpisane kriterije za ocenjevanje. Pri bikih se recimo ocenjujejo lastnosti zunanosti – stoja, okvir, omišičenost itd. Čebelje družine pa se ocenjujejo po lastnostih, kot sta produkcija in preprostost dela z njimi. Tako sta mirnost in donos verjetno najzanimivejša parametra. Z rejskim programom za kranjsko čebelo 2018–2023 smo nekatere kriterije ocenjevanja nekoliko spremenili in jih uskladili s kriteriji, predstavljenimi v »Smartbees«, in sistemom »Beebreed«.

Mirnost, vedenje na satju, rojivost in obarvanost se ocenjujejo z ocenami 1–4: 1 pomeni najslabšo, 4 pa najboljšo oceno. Donos se ocenjuje s kilogrami, čistilna sposobnost pa z odstotki odprtih celic.

Mirnost in vedenje na satju sta lastnosti, ki ju mora čebelar oceniti vsaj tri- do šestkrat na sezono. Ob zaključku sezone izračuna povprečno oceno.

Mirnost je kriterij, ki je v angleški literaturi pogosto označen kot »gentleness« in je nasprotje od »defensive/aggressive behaviour«, torej obrambnega vedenja. V čebelarjevem interesu je, da so njegove družine mirne: z mirnimi čebelami je delo lažje, hitrejše in udobnejše. Mirnost naj bi se beležila ob vsakokratnem pregledu. Kriteriji dodeljevanja ocen mirnosti so:

- 4 – za delo z družino niso potrebni niti dim niti zaščitna oblačila;
- 3 – za delo z družino niso potrebna zaščitna oblačila, če se uporablja dim;
- 2 – posamezne čebele napadejo in pičijo kljub uporabi dima;
- 1 – čebele napadajo kljub uporabi dima.

Vedenje na satju je opis vedenja čebel med čebelarjevim delom s satjem. Pri tem se ocenjuje, če in v kolikšni meri

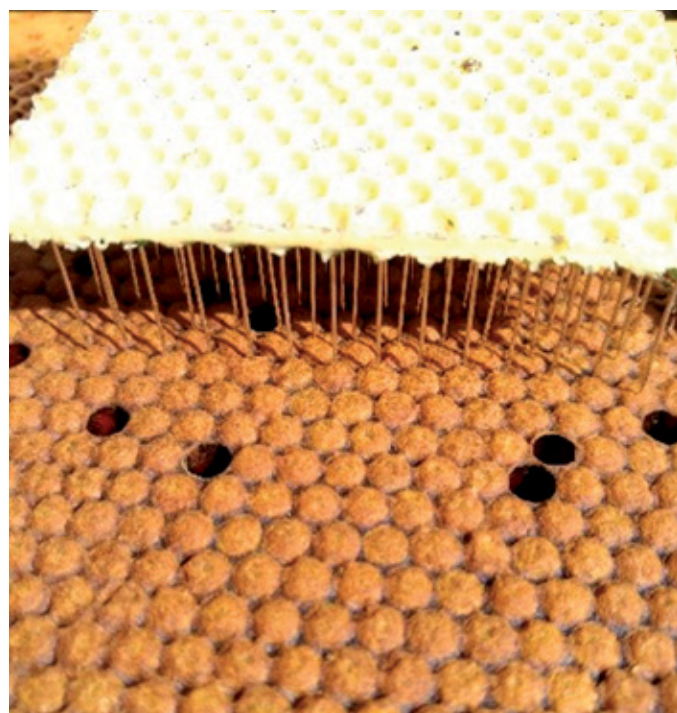
čebele zapuščajo sat. Štiristopenjska lestvica jasno razloži:

- 4 – čebele mirno sedijo na satju;
- 3 – čebele se premikajo po satju, a ga ne zapuščajo med posegom;
- 2 – čebele se zbirajo na robovih satja in panja;
- 1 – čebele zapuščajo sate in panj, zbirajo se v gručo na zunanji ali notranji steni panja.

Rojivost je lastnost, na katero lahko s selekcijo najmanj vplivamo, hkrati pa je zelo odvisna od čebelarja in razmer v okolju. Najslabšo oceno dobi družina, ki je že izrojila oz. ki zahteva intenzivno intervencijo čebelarja.

- 4 – v družini ni opaziti rojilne aktivnosti; matični nastavki niso zaleženi niti ni opaznih matičnikov;
- 3 – občasno se v družini opazi zaležen matičnik oz. matični nastavek, vendar ni opaznih drugih znakov rojenja; rojenje se z lahkoto prepreči z dodajanjem praznih satov v panj;
- 2 – družina aktivno gradi matičnike, opazno je zmanjšanje obsega nepokrite zalege, gradnje satja in zadka matice;
- 1 – družina je rojila oz. je bilo rojenje preprečeno z največjim naporom.

Ocenjevanje rojivosti je verjetno najbolj problematično, genetski napredek pa najmanjši. Rojivost se ocenjuje pri vsakem pregledu družine. V nasprotju z mirnostjo in vedenjem na satju se ocene ne povprečijo – tu velja najnižja ocena, ki opiše napor, ki ga je čebelar vložil.

Test čistilnega vedenja z entomološko iglo

Foto: Internet

Slovenska posebnost, ki je verjetno ne boste našli po tujih rejerskih programih, je ocena **obarvanosti zadka**. Tudi to je lastnost, ki se lahko med sezono spreminja; zanjo velja povprečje ocen. Obarvanost se ravno tako ocenjuje z ocenami 1–4, kriteriji pa so:

- 4 – vsi obročki so temni ali so prisotne usnjeno rjave pege,
- 3 – pri večini obarvanih čebel je prvi obroček delno obarvan,
- 2 – pri večini obarvanih čebel je prvi obroček povsem obarvan oranžno,
- 1 – pri večini obarvanih čebel sta dva obročka na zadku obarvana rumeno (rumeni, usnjeno rjavi, oranžni).

Slovenski čebelar mora obarvanost v družini beležiti in skrbeti za rasno čistost čebeljih družin: v primeru pojava obarvanosti pa se lahko obrne na terenskega svetovalca in si preko programa zamenjave matic zagotovi nove. Tudi pri obarvanosti se na koncu sezone izračuna povprečje.

Pri vseh do sedaj navedenih lastnostih so dovoljene vmesne ocene. Za letni donos medu pa se uporablja SI-enota za maso – kilogram. Sate ene družine, namenjene točenju, čebelar stehta pred in po točenju. Razlika je donos medu po družini. Pri tem je pomembno, da čebelar pozna izvor satov, saj gre za »dosežek« družine. Če čebelar toči iz iste družine večkrat, se iztočena količina medu sešteje.

Verjetno najbolj problematično oz. najtežje razumljivo je ocenjevanje čistilnega vedenja. **Čistilno vedenje** je del t. i. socialne imunosti čebeljih družin; povezano je z učinkovitostjo odstranjevanja poapnele čebelje zalege in hude gnilobe ter je pomembno pri nadzoru populacije varoje (pregled v Evans in Spivak, 2010).

Pri testiranju čistilnega vedenja čebelar z entomološko iglo prebode (skozi sredino poklopca do dna celice) določeno število celic pokrite zalege. Čebelar si pri tem lahko pomaga z romboidno šablono, v kateri si označi robове testne površine in fotodokumentira zatečeno stanje. Zalega na testni površini mora biti ravno prav stara, idealne so bube z rdečimi očmi. Znotraj površine prebode določeno število celic, npr. 50, in sat vrne nazaj v panj. Pri odčitavanju ponovno poslika označeno površino (najpreprosteje je, da ponovno namesti šablono na

isto mesto). Sliki, nastali pred in po testu, primerja in prešteje celice, pri katerih so čebele začele delo. Razmerje med nedotaknjenimi celicami in načeti celicami, pretvorjeno v odstotke, da čistilno sposobnost. Ta test naj bi čebelar ponovil dva- do trikrat, upošteval pa povprečni doseženi rezultat.

Pri ocenjevanju čistilnega vedenja je pomembno vedeti, da se s tem primerjajo le družine na isti lokaciji, ki so, vsaj teoretično, izpostavljene enakim razmeram v okolju. Hkrati se je pomembno zavedati, da se meri »motiviranost« za čiščenje, torej katera družina bolj ažurno pristopi k nameščenemu problemu in ne, če je prišla na cilj in očistila vse celice: še tako nemarna gospodinja (beseda »gospodinja« se uporablja nediskriminatorno za oba spola) bo prej ali slej pomila posodo, ki se nabere v koritu. Zakaj 100-% očiščenost ni želen rezultat? Pri vsakem ocenjevanju družin čebelar te primerja med seboj. Družin, ki so dosegle enak rezultat, ne moremo razvrstiti slabše-boljše, kar je bil namen. Zato je pomembno, da čebelar spremlja, kako čiščenje napreduje, in da odčita rezultat, še preden družine dosežejo 100 %. Statistično ima ta test največjo moč, če so družine v čebelnjaku v povprečju dosegle 50-% očiščenost. Ker a) test vrši primerjavo znotraj iste lokacije, b) ker se rezultat podaja v odstotkih in c) ker je pomembna tudi praktičnost izvedbe, ima čebelar svobodo pri izbiri števila prebodenih celic (50, 100 ...). Pomembno pa je, da vsem družinam naloži enako delo in da jih odčita v enakem vrstnem redu.

Dobro, dobili ste številke, kaj pa sedaj? Če ste udeleženi v progenem testiranju, potem nam številke sporočite. Na KIS-u iz njih izračunamo napredek in ustrezne indekse. Če družine spremljate le zaradi sebe, potem vam te številke lahko povedo, v katerih družinah je morda potrebna zamenjava matice in iz katerih družin lahko pridobite genetski material, ki ga potrebujete.

Vira:

Büchler R., Andonov S., Bienefeld K., Costa C., Hatjina F., Kezić N., Kryger P., Spivak M., Uzunov A. in Wilde J. (2013): Standard methods for rearing and selection of *Apis mellifera* queens. *Journal of Apicultural Research*, 52(1). DOI: 10.3896/IBRA.1.52.1.07.

Evans J. D. in Spivak M. (2010): Socialized medicine: individual and communal disease barriers in honey bees. *Journal of Invertebrate Pathology*, 103: 62–72.

Kako brezplačno do matice

Kljub slabemu vremenu je potrebna stalna skrb za naše čebelje družine, da jih ohranimo močne in zdrave. Pri pregledih so nam v pomoč terenski svetovalci v čebelarstvu. Sedaj izvajajo še zadnje preglede čebeljih družin na **obarvanost obročkov na zadkih čebel**. Če skupaj s čebelarjem opazita v določeni čebelji družini več kot 2 % čebel z rumenimi obročki na zadkih čebel, se lahko dogovorita za sodelo-

vanje v ukrepu **menjava čebeljih matic, v okviru katerega lahko prejmete matice brezplačno**. Za sodelovanje v ukrepu menjava matic se dogovorite s terenskim svetovalcem **do 12. junija**. Po tem datumu se bo ukrep izvajal in čebelarji bodo prejeli brezplačno matice ob koncu meseca junija. S terenskim svetovalcem na svojem območju se lahko posvetujete tudi glede vključitve v kakovostne sheme medu, če še niste vključeni vanje. Vse informacije bomo prejeli prav od terenskih sve-

tovalcev v čebelarstvu. Skupaj lahko preverita tudi izpolnjenost čebelarske dokumentacije, svetuje pa vam lahko tudi pri izpolnjevanju podatkov na nalepkah za med. Več informacij prejmete pri svojem terenskem svetovalcu. Seznam terenskih svetovalcev je objavljen na spletni strani ČZS ali pokličite na tel.: 040 436 517. Poiščite svojega svetovalca in se posvetujte z njim pri odprtih vprašanjih v čebelarstvu.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

Matice – vzredite si svoje, odbrane, boljše

Marija Sivec

čebelarica mojstrica

cebelarstvo.lucka@gmail.com

Matice. Duša in srce naših čebelarstev. Lepe, debele, dobro rejene, z rahlo rumenkastimi zadki (dr. Poklukar je rekel, da so te najboljše, ker so dobro hranjene. Da ne bo pomote: niso italijanke). Ali take malo bolj »šlank«, s čisto črnimi zadki, ni pomembno. Nekateri narodi jih imenujejo kraljice. Če družina izgubi matico, je kot vojska brez vodje, pride do panike, nemoči in razsula. Čebele poskušajo rešiti družino, iščejo čim mlajšo zalego, da si ustvarijo novo matico, če to ne uspe, nekaj čebel aktivira jajčnike in zalega ... žal neoplojena jajčka. Večina čebel se odseli v sosednje panje ali odmre, peščica vztraja, ampak družina je obsojena na propad.

Matice so lahko iz rojevih, prisilnih, zasilnih ali iz prelegalnih matičnikov. Vse so lahko dobre. Moje mišljenje je, da je dobra vsaka matica, ki se opravi in zalega strnjeno zalego (nima gluhih jajčk) in ki med zalego v čebelje celice ne spušča neoplojenih jajčk, iz katerih se bodo izlegali troti.

Velikokrat slišim čebelarje, ko izrečejo kako neumnost. Marsikatera je dovolj verjetna, da ji drugi verjamejo in jo sprejmejo kot dejstvo. Velikokrat sem na primer slišala, da »je matica zjutraj vedno na vzhodni strani panja, popoldne pa se premakne na zahod«. Če bi to bilo res, bi bilo moje življenje lepše. Ko pripravljam družine za prodajo, bi pregledala samo pol satja, zjutraj tiste na vzhodni polovici, popoldan na zahodni ...

Mnogo čebelarjev tudi krivi matice za vse slabo v panju. Če je družina slabo izzimila, je za to običajno kriva matica, ne noseča ali slabo (ali prepozno) zdravljenje varoze. Pri presledkasti zalegi ni kriva (neopažena) poapnela zalega, ampak matica. Tudi za zgodnje roje, ko družina še ni napolnila plodišča, so, po čebelarjevo, (vedno) krive matice. In seveda je v družini, ki je prinesla malo medu, slaba, stara matica, ki jo bo treba po koncu pašne sezone menjati. To, da je panj morda rojil in je čebelar to spregledal, ne igra vloge.

Čebelarim ob meji z Italijo, stojišča imam tudi na drugi strani. Doma, na slovenski strani se s težko muko borimo za čim bolj čiste kranjice, v Italiji pa to ne gre. Sosednji čebelarji imajo italijanko, zato je vsaka naslednja generacija matic, ki se tu opravi, bolj italijanka. To ne bi bilo nič takega, če bi ta družina prinesla več medu, pa ga ne, vsaj zame

ne. Tisto, kar morda več prinese, uporabi zase. Tehnica ne laže. Že devet let imam na stojišču 50 do 60 družin, vsako leto približno 20 kranjic, drugo izpeljanke. Za to stojišče zagotovo rečem samo dve stvari: če mi uspe, da mi ne rojijo, prinesejo sivke ravno toliko kot italijanke, so pa sivke mirne, z njimi se da lepo delati, ko pa pridem do mešanih, ne glede katere generacije, bi pa najraje zbežala, ker so tako agresivne, da se včasih z njimi sploh ne da delati.

Včasih slišim kakega čebelarja (brez prakse s takimi čebelami), ki na debelo hvali italijansko čebelo, ki bi lahko, zaradi podnebnih razmer, nadomestila našo kranjico. Ne delajte si utvar, fantje. Res je, da čista italijanka ni agresivna, kar pa ne moremo trditi za mešane čebele. Glede na to, kako težko nam je uničiti vsako matico, bi uvoz italijanke pomenil, da bi v nekaj letih dobili stanje, kakršnega imam jaz v Italiji. Resno vas vprašam, kdo bi še čebelaril, če bi pri vsakem pregledu od vsake družine v povprečju prejel od 10 do 20 pikov? Bi panično bežali v grmovje in od bolečin in obupa jokali, kot se to včasih zgodi meni?

Kljub vsemu pa je res, da čista sivka rada roji. Ko se to zgodi, imamo dve majhni družini, in če se to zgodi pred pašo, obe skupaj ne dasta pametne količine medu. Selekcija je nujna. Na vseh drugih področjih je viden napredek. Krave dajo več mleka, pujsi večji prirast mesa, piščanci hitreje dosežejo klavno težo ... Čebelarjem pa, kot da je vseeno, da le je. Saj so ljubitelji. Pa tudi ljubitelji imajo eno matico boljšo od drugih, pa bi od nje lahko vzeli vzrejni material in vzredili nov rod matic, ki bi morda manj rojile in več prinesle.

Lani smo sredi sezone dobili povpraševanje za družine za letos. Čebel je bilo konec paše dovolj, matic je pa zmanjkovalo, pa smo jih kupili. Vsakih nekaj dni smo naredili družine, pol s kupljenimi in pol s svojimi maticami, vse smo delali enako in postavili smo jih na skupno stojišče. Letos spomladi je bila močno opazna razlika. Kupljene matice so v 80 % primerov izzimile kot slabše družine, tiste, ki jih nismo prodali, pa so že kot prve povlekle matičnike, ko še sploh niso zasedale polnega plodišča. Take matice niso za

Venček zasilnih matičnikov

Foto: Marija Sivec

Trotovski matičniki

razplod, mati bo rojila pred ali najkasneje med akacijo, roj bi mi verjetno ušel, družina bi se komaj razvila do lipe, prinesla par kilogramov medu ...

Torej, kot sem že rekla, selekcija je nujna. Tako zaradi tujerodnih, agresivnih kot zaradi slabih, domačih matic. Že pred mnogimi leti so na KIS-u delali primerjavo med maticami v denarju. Če me spomin ne vara, je bilo razmerje med najslabšimi in najboljšimi 5 : 100. V evrih. Je to dovolj velik razlog za razmislek? Je dovolj

velika spodbuda, da si doma poiščemo matico, ki je najbližja 100, in vzredimo material, ki se bo čim bolj oddaljil od 5?

Rojilni matičniki

Običajno je maja rojilno razpoloženje na višku. Čebelar, ki ima vsaj nekaj ročnih spretnosti in minimalno orodja, si lahko iz stirodura naredi panjičke na pet satov, kakršne tudi sicer uporablja v svojem čebelarstvu. Vanje postavi nekaj satov zalege s čebelami iz katerega koli panja, po možnosti staro zalego iz medišč, sat medu in prilepi matičnik (vosek na vosek) iz močne družine, ki hoče rojiti. Prenese na neko drugo, začasno lokacijo ...

Prisilni matičniki

Prisilni matičniki so navadna čebelja jajčeca, ki jih prisilimo, da postanejo matičniki. Redkokdo se bo lotil cepljenja, so pa v Sloveniji v prodaji Jenterjeve (in Nicot, Op. ur.) kletke, s katerimi si pomagamo. Teden dni prej, preden v jenterja zapremo matico, v nekaj drugih panjih zložimo nekaj pokrite zalege v medišče ali eni družini odvzamemo matico. Čez en teden pokrito zalego iz medišč postavimo v prazen panj, če smo odvzeli matico, pa podremo matičnike. Tako pripravimo štarter, ki bo za majhno čebelarstvo tudi rednik. Matico, ki jo želimo množiti, zapremo v jenterja za 24 ur, jo spustimo in čez tri dni pobereмо plastične lončke z žerkami. Vstavimo jih v plastičen obroček, ki je osnova za matičnik, vse skupaj postavimo na letvico, ki jo damo v panj brez matičnikov in mlade zalege. Pustimo – koliko že? Matica se izlega 16. dan. V vmesnem času prestavljamo zalego v drugih panjih v medišča, da se »postara«. Petnajsti dan

pobereмо zrele matičnike in staro zalego iz medišč postavimo v za to pripravljene panjičke in odnesemo na drugo, začasno lokacijo ...

Zasilne matice

Zasilne matice so natanko to, kar pove ime. Zasilne. Niso vsi matičniki dobri. Ko čebele izgubijo matico, jo hočejo nadomestiti. Takrat vlečejo matičnike tudi iz trotovine ali prestarih žerk. Zgodi se, da se uštejemo v času, letos npr. je obupno vreme in matice se niso oprašile. Takrat si pomagamo z zasilnimi matičniki, ki so jih potegnile čebele same iz čebelje zalege. Potrgamo vse zasilne matičnike, razen enega, najlepšega, tega pustimo. Zgodi se, da so nekateri matičniki veliki kot rojevi, drugi majhni, da jih med zalego komaj opaziš. Najlepše in največje zasilne matičnike čebele potegnejo na letošnjih satnicah. Aprila in maja je potrebna previdnost, saj če po pomoti ostaneta dva matičnika, taka družina roji. Če pa družina izgubi matico junija ali kasneje, pri pregledovanju ali kako drugače, nevarnosti rojenja ni več. Lahko se zgodi, da je matica slabša ali je celo ni, ker so jo čebele uničile. Mi te težave rešujemo kasneje, z zalego iz drugih panjev in z v plemenilčkih vzrejenimi maticami, ki so z zalego že dokazale svojo vrednost. Vendar smo se vsaj izognili temu, da bi imeli trotovke. Lažje je rešiti družino brez ali s slabo matico kot trotovca.

Pred par leti nam je spomladi na enem stojišču rovaril medved. Uničil je kar nekaj družin, zato sem se po končani paši odločila, da od tam družine umaknem. Ker ni bilo kam postaviti vseh panjev, sem iz vsake družine odvzela matico in šest satov, drugo pa pustila za drugič. Tisto drugič se je zgodilo šele sredi septembra. In kaj sem našla? Našla sem 18 (od 20) družin, ki so imele novo matico. Kapitalne matice, čudovita zalega. Kaj zdaj? Pustili smo jih tam in nakrmili, pa bo, kar bo. Preživele so in spomladi so to bile čudovite družine. Dvomite? Poskusite. Uporaba na lastno odgovornost.

Satnik z matičniki

Prelegalni matičniki

Ti matičniki se redko uporabljajo za razplod, saj so poznani, običajno se pojavijo po koncu paše. Pa še malo jih je. Čebelarji jih pogosto sploh ne opazijo, saj si po koncu paše ne dajo dosti opravka s čebelami. Ko poslušam, kako včasih kak čebelar razlaga, kako staro matico ima, se pa vprašam: vnukinja katere vnukinje je? Iz prelegalnega matičnika se bo avgusta ali še celo septembra razvila kakovostna matica, ki se bo tudi oprasila in družino normalno pripeljala čez zimo, če je le dovolj živalna. Res je, da čebele glavnino troto izženejo iz panjev avgusta, rezerva pa ostane. En ali dva tu, tri tam ... ko je v neki družini neoprašena matica, proti to takoj začutijo in se zberejo v tistem panju. Ko ona leti na praho, so pripravljeni.

Uspeh pri maticah ni nikoli 100%. V slabih vremenskih pogojih morda komaj 40%, pri najboljših 95%. Postavlja se vprašanje, kam z maticami. Lahko jih zamenjamo za stare,

iztrošene matice ali v družinah, kjer matice čez leto niso dobro delale. Kako? Poiščemo »slabo« matico in jo zapremo v matičnico. To matičnico vstavimo med zalego, da čebele še vedno čutijo njen vonj in prisotnost. Zato ne vlečejo matičnikov. Čez teden dni, ko v panju ni več jajčk in žerk, iz katerih bi čebele povlekle svoj matičnik, to matico odstranimo, pregledamo družino in na mesto prejšnje postavimo matičnico z novo matico. Odpremo jo na sladkor in pustimo. Čebele, ki nimajo možnosti vzrediti si svoje matice, bodo novo matico zagotovo sprejele. Kompliciram? Meni se to obnese.

Ali pa po koncu paše uporabimo eno matico za umeten roj z 1,5 do 2 kg čebel, ki jih naberejo iz medišč gospodarskih družin, ostanek zalege iz 5-satnega plemenilnika pa pridružimo drugi družini z matico. Tako iz vsake nove matice lahko ustvarimo novo družino, ki bo preživela zimo.

Nič me ne moti, da nekateri čebelarji kupujejo čebele, saj drugi na ta račun prodajajo. Je pa to način, da boš vedno na »drugi strani«. Pa srečno.

Vsebnost HMF-ja v krmi za čebele

Andreja Kandolf Borovšak, Nataša Lilek

svetovalki JSSČ za varno hrano
andreja.kandolf@czs.si

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (Uprava) je v obravnavo podala predlog Pravilnika o pogojih za zagotavljanje varnosti krme. Pravilnik med drugim opredeljuje, da se proizvodi za prehrano čebel ne smejo dajati na trg in uporabljati za krmljenje čebel, če je vsebnost hidroksimetil furfurala (HMF) nad 40 mg/kg krmnega proizvoda.

Čebelarji poznamo HMF kot kakovostni kriterij za med. Znano je, da v primeru pregrevanja medu nastanejo večje količine HMF-ja, ki pokaže, da se je z medom nekaj dogajalo in da kakovost ni ohranjena. Med ne sme imeti več kot 40 mg HMF-ja na kg medu. Za ljudi HMF ne predstavlja značilnih tveganj in se v medu meri zato, ker je dober kazalnik kakovosti medu, saj ga v svežem medu ni, višje vsebnosti so tako posledica staranja in/ali segrevanja medu. Z vsebnostjo HMF-ja v medu je povezan tudi rok uporabnosti medu.

Če za ljudi vsebnost HMF-ja ne predstavlja veliko tveganja, pa ga predstavlja za čebele. Znanstveniki ugotavljajo, da je pri višjih vrednostih strupen za čebele in lahko povzroči njihovo odmrtnost. Sladkorna raztopina z vsebnostjo HMF-ja 150 mg/kg je na čebele vplivala tako, da jih je v 20 dneh odmrlo 59 % (Jachimowicz in Sherbiny, 1975). Poskusi

Dopolnilne krmne mešanice za prehrano čebel – sladkorne pogače. Slika je simbolična.

so bili opravljeni na čebelah v kletkah, tako da so bile čebele krmljene samo s sladkorjem, v panju pa lahko najdejo tudi med, zato se vsebnost HMF-ja razredči. Večje tveganje je, če krmimo krmo z visokimi vrednostmi HMF-ja čez zimo, ko je v panju manj ostanka medu. Znanstveniki sklepajo, da za čebele ni škodljivo, če je v njihovi hrani do 30 mg HMF-ja (Jachimowicz in Sherbiny, 1975; Brodschneider in Crailsheim, 2010; Smodiš Škerl, 2013).

Strupenost HMF-ja za čebele je razlog, da je Uprava vsebnost HMF-ja uvrstila v predlog v Pravilnik o krmi. ČZS podpira predlog, da se dajanje krme na trg zakonsko uredi, če se znanstveno utemeljijo meje za HMF, vendar samo, če se zakonodaja uredi na območju celotne EU. Če pravilnik velja samo na območju Republike Slovenije, potem velja samo za krmo, ki se daje na trg v Sloveniji. V tem primeru

Foto: MB

čebelar ne bi smel čebel krmiti s pogačo, ki bi jo kupil npr. na Hrvaškem, če bi ta vsebovala vrednosti HMF-ja, višje od 40 mg/kg. ČZS je zato predlagala, da se omenjeni predlog ne sprejme, dokler se zakonodaja ne uredi na območju EU, kar bo poskušala Uprava tudi doseči. Slovenija je že leta 2013 seznanila države članice in Evropsko komisijo z ugotovitvami in na sejah stalnega odbora za prehrano živali že večkrat podala pobudo, da Evropska komisija pošlje na EFSA zahtevek za izdelavo znanstvenega mnenja glede HMF-ja v krmi za čebele. Z opisano problematiko pri čebelah so se srečali tudi v Belgiji, kjer so prav tako uvedli identičen prag mg/kg za ukrepanje.

Uprava poroča, da je v obdobju 2013–2018 10 % uradnih vzorcev krme za čebele presegalo vsebnost HMF-ja 40 mg/kg. Neskladne dopolnilne krmne mešanice za čebele, ki so bile v obliki čebeljih pogač, so izvirale iz juga Evrope (BiH, Srbije, Grčije in Hrvaške). V uradno odvzetih vzorcih so se vseb-

nosti HMF-ja gibale med 61–870 mg/kg. ČZS je pred kratkim preverila vsebnost HMF-ja v štirih različnih sladkornih pogačah različnega porekla (poreklo Hrvaška, Avstrija, Grčija) in ugotovila vsebnosti manjše od 10 mg/kg.

Čebelarjem svetujemo, da pri nakupu pogač in sirupov povprašajo o analinem izvidu o vsebnosti HMF-ja, da pri pripravi pogač teh ne segrevajo in da poskrbijo za ustrezno shrambo. Tako kot HMF nastaja s staranjem medu, nastaja tudi s staranjem pogač, višja kot je temperatura skladiščenja in nižja kot je pH-vrednost, hitreje nastaja.

Viri:

Brodschneider, R., Crailsheim, K. (2010): Nutrition and health in honey bees. *Apidologie*, št. 41, str. 278–294.

Jachimowicz, T., Sherbiny, E. (1975): Zur Problematik der Verwendung von Invertzucker für die Bienenfütterung. *Apidologie*, št. 6, str. 121–143.

Smodiš Škerl M. (2013): Čebelji fitness – vplivi krmljenja na čebelje družine (III. del). *Slovenski čebelar*, št. 2, februar 2013, str. 42–43.

Spremljanje povzročiteljev medenja na jelki

Aleš Bozovičar

vodja opazovalno-napovedovalne službe medenja
ales.bozovicar@czs.si

Navadna jelka ali hoja (*Abies alba*. L) je pomembna drevesna vrsta za pridelavo medu v Sloveniji. Čeprav so dobre hojeve letine redke, so lahko te izdatnejše kot na kateri koli drugi rastlini. Medenje se lahko pojavlja na vsakih štiri do sedem let in ob takšnem začetku čebelarke sezone, kot jo imamo letos, lahko le upamo, da bo leto hojevega medu.

Jelka obsega 9 % lesne zaloge v Sloveniji in jo lahko hitro opazimo po širokih krošnjah in temnozelenih bleščečih iglicah na zgornji strani in dveh srebrnobelih črtah na spodnji strani iglic. Glede na vrsto povzročitelja se lahko izločanje mane začne že ob koncu meseca aprila in vztraja vse do zgodnjih jesenskih dni. Najpomembnejši povzročitelji, ki so lahko na hoji in izločajo na hoji, so: zelena hojeva ušica (*Cinara pectinatae* Nörtl.), velika rjava hojeva ušica (*Todolachnus abieticola*), brstna hojeva ušica (*Mindarus abietinus* Koch.) in mali hojev kapar (*Physokermes hemicryphus*).

Kako ugotavljamo povzročitelje na hoji

Za napovedovanje medenja hoje moramo preko celega leta opazovati, kaj se na njej dogaja, in spremljati povzročite-

lje medenja in njihov razvoj. Treba je poznati biologijo posameznega povzročitelja, kar je osnova za začetek spremljanja.

Najprej se osredotočimo na **zeleno hojevo ušico**, ki je v največji meri zaslužna za dobre donose. Ta ušica je izraziti individualist in jo težko najdemo v skupinah. Odrasla žival meri 3–6 mm in ima na hrbtu dve vzdolžni beli črti. Telo je zelo podobno iglici hoje, ob kateri je tudi večino časa prisotna in tako zelo dobro skrita. Ima značilne živordeče oči, velik zadek v obliki klopa in dolge noge, zaradi katerih jih lažje ločimo od drugih žuželk, ki prav tako bivajo na hojah. Zelena hojeva ušica prezimuje v stadiju jajčeca, ki so dolga 1,5 mm in pritrjena na spodnji strani hojevih iglic. Od začetka marca do konca aprila, odvisno od vremena in nadmorske višine, se izlegajo zarodnice. To obdobje pri nas sovпада s cvetenjem vrbe ive. Te samice prve generacije so najrodovitnejše in po 6–8 tednih, ko dosežejo zrelost, začnejo rojevati žive mladiče. Z izjemo zadnje generacije so vse druge generacije živorodne in posamezna zarodnica lahko v povprečju rodi 20 ličink.

Naslednji rod ličink se imenuje prva hčerinska generacija in je praviloma manj rodovitna od zarodnic. Ušice odrastejo in začnejo rojevati štiri tedne po rojstvu in rodijo do pet hčera. Te imenujemo druga hčerinska generacija, ki je še manj rodovitna in rodi le eno potomko. Tako živijo na hojevih vejah kar tri generacije zelenih ušic. V mesecu juniju ob ugodnih razmerah za razvoj je njihovo število največje, kar je pogoj za pojav dobrega medenja.

Zadnjo generacijo ušic sestavljajo krilati samčki in nekrilate samičke, ki niso več živorodne, pač pa jajcerodne. V tem času je ključno, da je vreme kar se da ugodno in mirno, saj je od tega odvisna stopnja preživetve krilatih samčkov, ko v naravi iščejo samičke in s tem stopnja uspešne oplo-

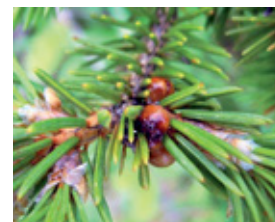
Zelena hojeva ušica (*Cinara pectinatae* Nördl.)

Velika rjava hojeva ušica (*Todolachnus abieticola*)

Brstna hojeva ušica (*Mindarus abietinus* Koch.)

Mali hojev kapar (*Physokermes hemicryphus*)

ditve novih generacij. Po oploditvi samice ležejo jajčka na spodnjo stran iglic, kjer tudi prezimijo. Tam jih lahko dokaj hitro odkrijemo, saj so proti koncu zime temnozeleno barve in se lepo ločijo od svetlega ozadja.

Zato lahko v tem času že opravimo prve preglede in ocenimo, kakšno je stanje glede tega povzročitelja in na katerih območjih v prihodnjem letu lahko pričakujemo večje število zarodnic. Pri teh ocenah moramo biti pazljivi, saj je od števila osebkov v prihodnjem letu odvisnih več dejavnikov, ki lahko sliko popolnoma spremenijo. Zanesljivejše je štetje ušic na samih vejah v času od meseca aprila, ko se izvalijo zarodnice in vse do jesenskega časa, ko so ušice še aktivne in prisotne na vejah. Za štetje si izberemo zdravo in lepo hojevo drevo vsaj dva dni po zadnjem dežju, ko so ušice prisotne na veji. Odstrižemo vejo v velikosti 1 m² in jo na belo podlago dobro otresemo. Pri tem si pomagamo s palico, saj so ušice dobro pritrjene in brez udarjanja po veji ne otresemo vseh ušic. Nato preštejemo na podlagi odpadle ušice. Poleg samega števila spremljamo tudi velikost ušic in na podlagi tega poskušamo določiti generacijo uši. Tako lahko vidimo, ali razvoj in napredovanje ušice uspešno poteka. Če po otresanju vej preštejemo 50 ali več ušic, je to že zelo dober znak in ob ugodnem vremenu dober obet za hojevo pašo. Pri prvih ocenah in štetju v mesecu aprilu in maju je ušic vedno manj, kar še ne pomeni slabih obetov in je potrebno še nadaljnje spremljanje. Pri tem je pomembno, da od začetka našega spremljanja število ušic narašča in ne pada. Zato preverjamo stanje vedno na istih mestih in območjih, saj le tako lahko primerjamo rezultate iz prejšnjih opazovanj.

Dober kazalnik prisotnosti in izločanja zelene hojeve ušice je tudi pokapanost podrasti. Več kot je kapelj mane, večje je število ušic v krošnji in boljši so obeti za pašo. Pri tem sta pomembna tudi sestava in predvsem videz kapljice, ko pade na podlago. Če je kapljica ploščata in razpršena v obliki zvezdice, pomeni, da vsebuje večji delež vode in še ni primerna za čebele oz. čebele te paše še ne bodo izkoriščale. Bolj kot je kapljica na podlagi izbočena in strjena, manjši je delež vode in je mana zanimivejša za čebele. S pomočjo maninih kapljic, ki padejo na tla, lahko tudi določimo, kakšni bodo potencialni donosi v panj na dan pri dobro razvitih čebeljih družinah. To tako imenovano metodo lovilnih plošč je dobro izpopolnil prof. dr. Jože Rihar in opisal v svoji knjigi *Mana iglavcev, napovedovanje gozdnega medenja*. Pod drevesa hoje za 10 minut namestimo šest lovilnih plošč in na podlagi števila izločkov ocenimo, kakšna sta izločanje

uši in potencialni donos v panj. Če je število izločkov med 3 in 15, to pomeni do 1 kg donosa v panj. Med 15 in 30 izločki pomeni do 2 kg dnevnega donosa, če je izločkov več kot 30, so donosi lahko večji od 2 kg.

Velika rjava hojeva ušica živi bolj v notranjosti drevesne krošnje, pogostejša na debelejših vejah in celo na deblu v zgornjem delu drevesa, kjer so zelo težko vidne in zato tudi manj poznane. Za razliko od zelene hojeve ušice te vedno živijo v velikih kolonijah, v katerih so ušice različnih starosti. So temnorjave barve in po vsem telesu porasle z dolgimi dlačicami, kar povzročijo svetlejša proge in pege na zgornji strani zadka in oprsja. Med letom se izvali več kot sedem rodov. Krilate samice se pojavijo v tretjem in četrtem rodu, to je v mesecu juniju ali juliju. Največ ušic je v mesecu avgustu, ko tudi medenje doseže vrhunec. Pri izločanju velike rjave hojeve ušice čebel v krošnjah skoraj ne slišimo, če pa izloča zelena hojeva ušica, pa slišimo močno šumenje v krošnji.

Brstna hojeva ušica je za čebelarstvo manj pomembna kot zgoraj opisani ušici. In je lahko doprinos k drugim virom medenja ob koncu meseca aprila in začetku maja. Ta ušica sesa na vršičkih hojevih vej in ob obilnejšem pojavu lahko ti zaostanejo v rasti. Takšni vršički so zaviti in kar preprejeni z belimi nitkami, v katerih so ušice. Gozdarji jo imajo za škodljivca, saj negativno vplivajo na razvoj hojevih dreves. Ušice so majhne, blede zelene barve in prekrte z belimi voščenimi nitkami. Mana je brezbarvna in redka.

Mali hojev kapar je zelo podoben malemu kaparju, ki sesa na smreki. Je pritrjen za luskinami lanskoletnih poganjkov in povzroča kratkotrajno 6–10-dnevno medenje, navadno v mesecu juniju. Med, ki ga čebele prinašajo v panj ob izkoriščanju njegove mane, je rjavkaste barve. To je dokaj zanesljiv znak, da medenja ni povzročila zelena hojeva ušica, ki ima značilen zelenkast odtenek.

Kakšno je in bo letos stanje glede hoje, bomo še videli. V času pisanja tega prispevka v prvi polovici maja je bila slika še zelo negotova, saj spremljanje povzročiteljev medenja na jelki brez pomoči vremena skoraj ni možno. Glede na milo zimo in trenutno vlažno vreme so pogoji za razvoj zelene hojeve ušice ugodni in upamo, da ob prvih suhih in toplih dneh že opazimo prve kapljice na podrasti in preštejemo ugodno število ušic na vejah. O stanju vas bomo sproti obveščali preko svoje spletne strani www.czs.si in telefonskega odzivnika 01/729 61 20.

Naj medi.

Medonosne rastline morajo biti v dolgoročno korist čebelam

Jana Kus Veenliet

Zavod Symbiosis, projekt LIFE ARTEMIS

jana.kus@zavod-symbiosis.si

Če se pozno poleti sprehodimo skozi presvetljene nižinske gozdove, opazimo številne cvetoče rastline. A med domorodnimi se bujno razraščajo tudi nekatere tujerodne rastline, ki smo jih k nam zanesli iz tujih krajev. Žlezava nedotika izvira s Himalaje, japonski dresnik iz vzhodne Azije, kanadska in orjaška zlata rozga pa iz Severne Amerike. Čeprav večina tujerodnih vrst za naravo ni škodljiva, pa se nekatere začno v novem okolju hitro širiti na račun domorodnih vrst. Tvorijo goste sestoje, iz katerih so domorodne rastline izrinjene, okoljske razmere pa povsem spremenjene.

Tujerodne vrste, ki povzročajo okoljsko škodo, imenujemo invazivne tujerodne vrste. V Sloveniji je okoli 70 tujerodnih rastlin, ki jih že obravnavamo kot invazivne. Poleg teh pa je še več tujerodnih rastlin, ki so sicer šele v zgodnji fazi širjenja, a na manjših območjih že povzročajo okoljsko škodo.

Med invazivnimi tujerodnimi rastlinami je kar nekaj vrst, ki cvetijo pozno poleti in v zgodnji jeseni. Ker je v tem obdobju manj cvetočih domorodnih medonosnih rastlin, ne preseneča, da cvetove invazivnih vrst obiskujejo

Japonski dresnik tvori goste sestoje, iz katerih so izrinjene skoraj vse domorodne vrste. Čeprav nudi čebeljo pašo v jeseni, pa je zaradi njegove invazivnosti močno okrnjena pestrost domorodnih medonosnih vrst

Foto: arhiv Zavoda Symbiosis

številne žuželke, tudi čebele. Vendar pa se v tem skriva tudi past. Invazivne tujerodne rastline so za čebele kot restavracija s hitro hrano – čebelam nudijo obilico hrane, ki pa je enolična. Ker nektar in pelod različnih rastlinskih vrst vsebuje različne hranilne snovi, lahko paša čebel na zgolj eni rastlinski vrsti vodi v pomanjkanje ključnih snovi. Še večji problem pa je, da so invazivne tujerodne rastline sicer zelo številčne, vendar cvetijo le približno dva meseca na leto. Kljub temu pa že od pozne pomladi tvorijo goste sestoje, v katerih je pestrost domorodnih rastlin močno zmanjšana. Invazivne tujerodne rastline torej zmanjšujejo razpoložljivi prostor za domorodne vrste in lahko na nekaterih območjih bistveno vplivajo na količino domorodnih medonosnih rastlin spomladi in v zgodnjem poletju.

Deset nasvetov za naravi prijazno čebelarjenje

1. Pri sajenju novih medovitih rastlin za čebeljo pašo izbirajte domorodne ali neinvazivne tujerodne rastlinske vrste.
2. Posebej previdni bodite z okrasnimi rastlinami, ki jih prodajajo kot nezahtevne in hitrorastoče. To sta tudi lastnosti invazivnih rastlin!
3. Če ste že posadili rastline, za katere ste kasneje ugotovili, da so (potencialno) invazivne, jih čim prej odstranite.
4. Skrbno sledite predpisom v zvezi z veterinarskimi pogoji in fitosanitarnimi ukrepi glede premikov čebel znotraj Slovenije in EU ter njihovega uvoza. Ta zakonodaja je namenjena preprečevanju vnosa in prenosa bolezni čebel.
5. Ne sejte mešanic semen okrasnih rastlin, saj so v njih pogosto tudi invazivne vrste.
6. Okrasnih rastlin ne sadite zunaj vrtov (npr. v gozdove, na cestne robove).
7. Skrbite za čist in urejen čebelnjak in redno razkužujte čebelnjak, omare za satje in orodje.
8. Spremljajte zdravstveno stanje čebel in v primeru pojava škodljivcev ustrezno ukrepajte.
9. Bodite pozorni na prisotnost azijskega sršena (*Vespa velutina*), ki se iz Italije širi proti Sloveniji. V primeru najdbe podatek čim prej sporočite prek aplikacije *Invazivke* ali se obrnite na ČZS.
10. O naravi prijaznem čebelarjenju poučite tudi svoje prijatelje in sosede ter jim ne dajajte semen invazivnih vrst.

Foto: arhiv Zavoda Symbiosis

Raznozobi grint se hitro širi predvsem na pogoriščih požarov na Krasu. Alkaloidi, ki jih vsebuje, prehajajo tudi v med, kar ima lahko ob dolgotrajnem uživanju škodljive vplive na zdravje ljudi.

Invazivne tujerodne rastline pa imajo lahko še en pomemben vpliv na čebelarstvo dejavnost. Konec prejšnjega stoletja se je k nam iz Italije razširil raznozobi grint, rumeno cvetoča rastlina iz družine košarnic. Raznozobi grint izvira iz Južne Afrike, v Evropo pa so ga najverjetneje zanesli z volno. Danes je razširjen že po večjem delu Evrope. V Sloveniji je raznozobi grint pogost predvsem na Obali ter na Krasu, še posebej intenzivno se širi na pogoriščih gozdnih požarov. Znano je, da vsi grinti, tudi domorodni, vsebujejo pirolizidne alkaloide, organske snovi, ki so za živali strupene, rastlinam pa služijo kot obramba pred rastlinojedi. Pri živalih in ljudeh lahko te snovi povzročijo cirozo jeter in povečajo možnost za razvoj raka. Več raziskav je pokazalo, da pirolizidni alkaloidi iz medovite rastline prehajajo tudi v med. Čeprav je vsebnost alkaloidov večinoma majhna, lahko pri dolgotrajni uporabi medu, še posebej pri osebah z nižjo telesno maso, vodijo v razvoj bolezni. Glede na potencialno škodljive učinke raznozobega grinta bi bilo zato treba nameniti posebno pozornost omejevanju širjenja te rastline, hkrati pa tudi poskrbeti, da panjev ne umeščamo na območja z večjo pojavnostjo raznozobega grinta.

Zaradi zmanjševanja biotske pestrosti in s tem manjšega števila domorodnih cvetočih rastlin je vse več pobud za sajenje medovitih rastlin. A te bodo čebelarjem v dolgoročno

Foto: arhiv Zavoda Symbiosis

Ajda je bila v Sloveniji nekoč pogosta kmetijska rastlina, zaradi poznopoletnega cvetenja pa je primerna tudi kot čebelja paša. V naravo se ne razširja.

Kanadska zlata rozga

Foto: arhiv Zavoda Symbiosis

pomoč le, če bomo medovite rastline izbirali premišljeno in se izogibali invazivnim ali potencialno invazivnim tujerodnim vrstam. V okviru projekta LIFE ARTEMIS so oblikovali opozorilni seznam ter opazovalni seznam tujerodnih vrst v gozdovih. Njihove opise najdete na spletni strani www.tujerodne-vrste.info. Na seznamih boste na primer našli pavlovnijo, severnoameriške astre, žlezavo nedotiko, navadno amorfo in še nekatere druge tujerodne rastline, ki jih čebele sicer rade obiskujejo, a je verjetno, da bodo zaradi invazivnosti osiromašile pestrost domorodnih rastlin. **Sajenje teh vrst vsekakor odsvetujemo.** Po drugi strani pa je tudi med tujerodnimi medonosnimi rastlinami nekaj vrst, ki se ne širijo v naravno okolje, na primer ameriški slamnik, facelija, ajda. **V nobenem primeru ne smemo tujerodnih medonosnih rastlin saditi v naravno okolje, saj je naseljevanje tujerodnih vrst v Sloveniji prepovedano.** Izvede se lahko le z dovoljenjem pristojnega ministrstva, če se v postopku presoje tveganja za naravo ugotovi, da naselitev ne bo imela škodljivih vplivov na naravo.

Čebele in čebelarstvo dejavnost ogrožajo številni dejavniki, na katere včasih težko vplivamo. Izbira medonosnih vrst pa je povsem v naših rokah. Če bomo ravnali odgovorno in izbrali vrste, ki bodo v dobrobit čebelarjem in drugim domorodnim vrstam, bomo storili veliko dobrega za naravo.

Ameriški slamnik je priljubljena okrasna rastlina, ki je sicer pri nas tujerodna, a se ne širi v naravo. Ker cveti pozno poleti in jeseni, je primeren za čebeljo pašo.

Foto: Tamara Pavletič

Delovanje akaricidov na varoje in čebele

prof. dr. Aleš Gregorc, dr. vet. med.

Univerza v Mariboru, Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede
ales.gregorc@um.si

V prispevku pretekli mesec smo se seznanili z načinom delovanja akaricidov, ki jih dajemo v čebelje družine. Njihovo delovanje je koristno, kadar ubijejo varoje, ni pa zaželeno njihovo morebitno škodljivo delovanje na čebele.

V svojih poskusih, izvedenih v ZDA, na odraslih čebelah v kletkah, ki so bile močno napadene z varojami, smo hkrati spremljali odpad varoj in smrtnost poskusnih čebel. V poskusih, izvedenih na čebeljih družinah, pa smo spremljali odpad varoj na podnici panja in zmanjšanje stopnje napadenosti odraslih čebel v družinah z uporabo »sladkornega testa«.

V poskusih s čebelami v kletkah v laboratoriju in v družinah smo za zatiranje varoj uporabili naslednje aktivne substance in njihova trgovska imena preparatov: kumafos (CheckMite), tau-fluvalinat (Apistan), amitraz (Apivar), timol (Apiguard) in izvlečke kalijeve soli beta-kislina iz hmelja (HopGuard) (Apistan in HopGuard v Sloveniji nista registrirana, Op. ur.). V družinah smo končno učinkovitost posameznih sredstev ugotavljali na osnovi zaključnega tretiranja družin s kumafosom.

Smrtnost varoj in čebel v kletkah

Največjo smrtnost varoj v prvih šestih urah poskusa so povzročili Apivar (92-%), HopGuard (91-%) ter Apistan (72-%). Smrtnost varoj se je nadaljevala v naslednjih 24 in 48 urah. Najvišjo kumulativno smrtnost varoj po 48 urah pa sta povzročila Apivar in polna doza CheckMita (98-%). Polna doza CheckMite za tretiranje čebel v kletkah je predstavljala sorazmerno dozo, ki se sicer uporablja v družini. V polno razviti družini na 10 satih se uporabita dva trakova CheckMite. Kumafos je v prvi – večji – količini povzročil tudi visoko smrtnost čebel, in sicer 60-%. V nadaljevanju poskusa smo po polovičnem zmanjšanju količine kumafosa beležili še 4-% smrtnost čebel v kletkah. Podobno se je zgodilo pri HopGuardu. Ta je v polni količini, ki je predstavljala sorazmerno dozo upo-

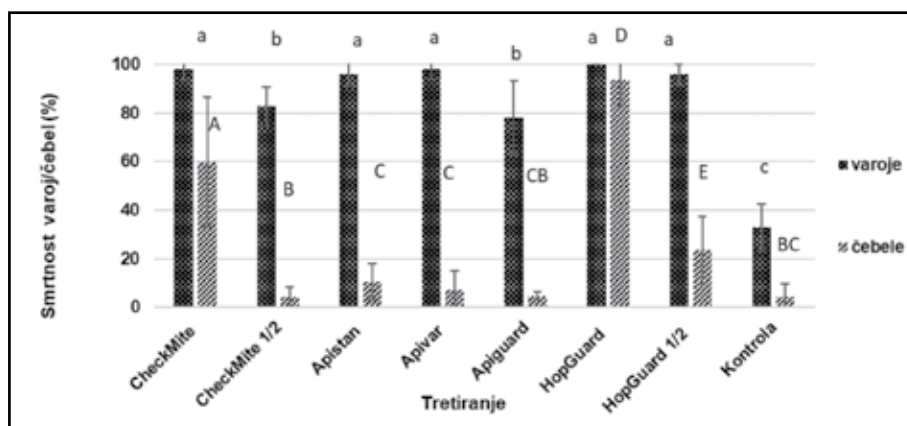
rabljeni dozi v družini, povzročil 100-% smrtnost varoj ter 94-% smrtnost čebel. Po polovičnem zmanjšanju doze HopGuarda je bila smrtnost varoj 96-%, še vedno pa je bila visoka smrtnost čebel (23-%). Istočasno pa je bila v netretiranih kletkah smrtnost varoj 33-% in čebel 4-%. Smrtnost varoj in čebel v kletkah predstavlja akutno toksičnost za varoje in čebele v laboratorijskem poskusu. Ne predstavlja pa dejanske učinkovitosti proti varojam v daljšem obdobju v družinah.

V čebelarstvu želimo varoje zatirati varno za čebele in učinkovito.

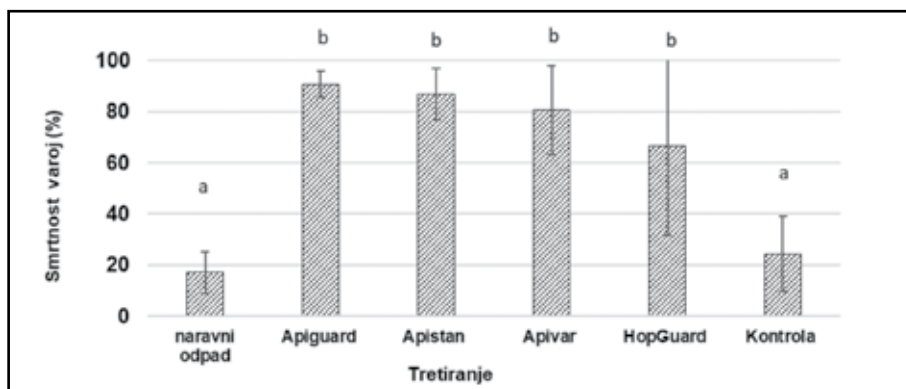
Smrtnost varoj v družinah

V čebeljih družinah je bil naravni odpad v dvajsetih družinah dokaj izenačen (okrog ena varoja/dan). V obdobju pred tretiranjem je odpadlo 17 % vseh varoj, prešteti v trajanju poskusa. Apiguard, Apistan, Apivar in HopGuard so povzročili stalen, značilno povečan odpad varoj v primerjavi z odpadom varoj v kontrolnih, netretiranih družinah. Ko pa smo po zaključenem spremljanju odpada v poskusnih družinah uporabili CheckMite, se je odpad varoj značilno povečal v kontrolni skupini družin, ki so bile do tedaj netretirane. Na osnovi naravnega odpada je bila učinkovitost akaricidov primerljiva, vendar pa je HopGuard pokazal manjšo učinkovitost.

Tudi pri izvedbi »sladkornega testa«, po zaključenem tretiranju z akaricidom, smo pri večini akaricidov potrdili sorazmerno visoko učinkovitost. Izjemoma je bilo na odraslih čebelah po dajanju HopGuarda še vedno ugotovljeno visoko število varoj, kar je kazalo na relativno nizko učinkovitost sredstva v družinah.

Grafikon 1 prikazuje relativno smrtnost (%) varoj in čebel 48 ur po tretiranju z navedenimi akaricidi močno napadenih čebel v kletkah. Kontrola predstavlja poskusne kletke, ki niso bile tretirane z akaricidi. Različne črke nad stolpci (velike in male) predstavljajo statistično značilne razlike v smrtnosti varoj ali čebel.

Grafikon 2 prikazuje relativno smrtnost varoj (%) v poskusnih družinah po tretiranju z navedenimi akaricidi. Kontrola predstavlja poskusne družine, ki niso bile tretirane z akaricidi. Število odpadlih varoj se je ugotavljalo na podnici panjev. Različne črke nad stolpci predstavljajo statistično značilne razlike v smrtnosti varoj.

Pred poletnim tretiranjem je bilo v povprečju 6 % delavk napadenih z varojami. Po tretiranju je bilo značilno nižje število varoj na odraslih čebelah v skupini družin, ki so bile

časno zatiranje varoj, ki naj bi bilo vsaj 70-% učinkovito. V družinah z zalego je zelo težko doseči učinkovitost zatiranja, ki bi bila blizu 100 %, kot je to možno doseči v družinah

tretirane z Apiguardom, Apistanom ali Apivarjem. V skupini družin, ki so bile tretirane s HopGuardom, pa zmanjšanje števila varoj na odraslih čebelah ni bilo značilno. V času trajanja poskusa pa se je relativni delež z varojami napadenih čebel v družinah, ki niso bile tretirane (kontrolna skupina), povečal na 16 %. **Hitro naraščanje števila varoj v netretiranih družinah kaže, da je treba spremljati tudi družine, ki imajo spomladi ali zgodaj poleti relativno nizko število varoj.** Samo stalno spremljanje napadenosti družin omogoča pravo-

Zdravila za zatiranje varoj pri čebelah v letu 2019

V letošnjem letu se je nabor zdravil za zatiranje varoj, ki jih je dovoljeno uporabljati v Sloveniji, razširil. Zadovoljni bodo predvsem čebelarji, ki uporabljajo za zdravljenje čebel zdravilo z učinkovino mravljinčna kislina, saj bodo imeli sedaj možnost uporabljati tudi 60-% mravljinčno kislino, ki jo vsebujeta na novo registrirani zdravili Apifor60 in Formivar, 60 %. Nabor razpoložljivih zdravil za čebele, ki jih bomo lahko uporabljali v letu 2019, je v spodnji tabeli.

Zdravila je možno nabaviti po predhodnem osebnem posvetovanju pri območnem pristojnem veterinarju za področje zdravstvenega varstva čebel na posameznih enotah NVI ali v zasebnih veterinarskih organizacijah, ki imajo

koncesijo za izdajo zdravil za čebele. Poleg zgoraj navedenih zdravil je dovoljeno uporabljati tudi zdravilo, ki vsebuje mlečno kislino in se lahko nabavi v lekarni na veterinarski recept v okviru izjemne uporabe zdravil.

Pri nabavi zdravil mora čebelar predložiti dnevnik veterinarskih posegov, potrjen pri pristojnem veterinarju NVI, v katerega veterinar vpiše in potrdi izdajo zdravila oz. recepta. Čebelar mora uporabiti zdravilo skladno z navodilom za uporabo in navodilom veterinarja ter se prepričati, da je upošteval karenci. V dnevnik veterinarskih posegov mora čebelar sproti beležiti vse potrebne podatke o vsaki uporabi zdravila

pri čebelah in jih potrditi s svojim podpisom. Vpisati mora datum zdravljenja, trajanje zdravljenja, SI-številk čebelnjakov in število zdravljenih čebeljih družin, ime in količino porabljenega zdravila ter način zdravljenja. Vpiše tudi ime dobavitelja zdravila in hrani račune, pa tudi podatke o odpadu varoj, sumu neželenih učinkov kot posledico zdravljenja in druge pomembne podatke.

Veterinarji, pristojni za zdravstveno varstvo čebel VF NVI

Ime	Učinkovina	Oblika	Uporaba pri čebeljih družinah z zalego/brez zalege
API-BIOXAL	oksalna kislina	prašek (kristali)	brez zalege*
APIFOR 60	mravljinčna kislina 60%	raztopina	z zalego*
APILIFE VAR	timol idr.	trakovi – palčke	z zalego*
BAYVAROL	flumetrin	trakovi	z zalego
CHECKMITE	kumafos	trakovi	z zalego (izjemna uporaba)
FORMIVAR 60%	mravljinčna kislina 60%	raztopina	z zalego*
FORMIVAR 85%	mravljinčna kislina 85%	raztopina	z zalego*
MAQS	mravljinčna kislina	gel trakovi	z zalego*
OXUVAR	oksalna kislina	raztopina	brez zalege*
POLYVAR YELLOW	flumetrin	trakovi	z zalego
THYMOVAR	timol	trakovi	z zalego*
VARIDOL	amitraz	raztopina	brez zalege/malo zalege (izjemna uporaba)
VARROMED	oksalna kislina in mravljinčna kislina	raztopina	z zalego/brez zalege*

* Primerno tudi za ekološko čebelarstvo.

brez zalege, v času tako imenovanega zimskega zatiranja varoj.

V našem poskusu je bilo po končnem tretiranju vseh čebeljih družin s CheckMitom s pomočjo izvedbe sladkornega testa napadenih še 2 % odraslih čebel. S sladkornim testom je bila ugotovljena učinkovitost posameznih tretiranj s preparati Apiguard, Apistan, Apivar ali HopGuard v stopnjah: 86-%, 84-%, 79-% in 64-%. Rezultati sladkornega testa so torej pokazali zmanjšanje napadenosti odraslih čebel v družinah, ki so bile tretirane. Podobne učinkovitosti so bile ugotovljene na osnovi štetja varoj na podnici panjev. Zanimivo je tudi, da so bile podobne učinkovitosti delovanja akaricidov na varoje v družinah ugotovljene tudi v poskusih v kletkah.

Zaključek

Uporabljeni akaricidni pripravki so povzročili različne stopnje odpada varoj v poskusih v laboratoriju ali v čebeljih družinah. Pri tem je bila zaznana razlika v dinamiki odpada varoj v kletkah v časovnih presledkih v 6, 24 in 48 urah. Nobeden od akaricidov pa v 48 urah ni povzročil odpada

vseh varoj. V družinah smo spreminjanje števila varoj spremljali v daljšem, večtedenskem obdobju. Tovrstni poskusi so predvsem pomembni za potrebe ocenjevanja učinkovitosti akaricidov pri zatiranju varoj, predvsem za ugotavljanje odpornosti varoj proti uporabljenim akaricidom in za proučevanje njihove učinkovitosti v čebeljih družinah. Poleg tega je mogoče oceniti toksičnost preparatov za čebele. V naših poskusih s čebelami v kletkah so bili varni Apistan, Apivar, Apiguard in polovična doza CheckMita. Toksičnost za varoje pa je bistvena za ocenjevanje učinkovitosti zatiranja varoj v družinah. Ti podatki so pomembni, če v **čebelarstvu želimo varoje zatirati varno za čebele in učinkovito**. V čebelarskih pogojih seveda uporabljamo preparate, ki so na voljo na trgu in so registrirani za zatiranje varoj. Glede na to, da imamo razpoložljiva številna zdravila, ki so različno učinkovita, je pred uporabo potrebno ta podatek poznati in upoštevati. V določenem letnem obdobju in ob ugotovljeni napadenosti družin je **potrebno izbrati metodo ali sredstvo zatiranja varoj ki nam zagotavlja ciljno učinkovitost**. Informacija o predvideni učinkovitosti je namreč odločilna pri načrtovanju zatiranja varoj.

Rožna listorezka (*Megachile centuncularis*)

dr. Andrej Gogala

gogala62@gmail.com

Listorezke so samotarske čebele, ki so ime dobile zaradi načina gradnje svojih gnezd. Iz rastlinskih listov s čeljustmi izrezujejo okrogle ali ovalne koščke, jih primejo z nogami in odnesejo v gnezdo, ki si ga zgradijo v votlem rastlinskem stebelu, rovu v lesu, razpoki med kamenjem, luknji v

tleh ali v zidu. Rožne listorezke pogosto uporabljajo liste vrtnic ali šipkov. V rovu obložijo stene z ovalnimi koščki listov, z okroglimi pa gradijo predelne stene med celicami, ki so v rovu zaporedno, od tri do 15, odvisno od prostora. Pelod in medičino zbirajo na različnih rastlinah, rade imajo košarnice in metuljnice. Ko imajo krtačko za pelod na spodnji strani zadka že polno peloda, a še ve-

Delo listorezk

dno srkajo medičino, držijo zadek visoko v zrak, da tovara ne bi obrisale ob cvet. Zapolnjeno gnezdo zaprejo z večjim številom listnih koščkov. Rožne listorezke imajo zelo veliko življenjsko območje, saj jih najdemo v Evropi, severnem delu Azije, v severni Afriki in severni Ameriki. Na drugi fotografiji vidimo posledice njihovega dela na listih okrasne trte. Čeprav lahko povzročijo škodo na okrasnih rastlinah, je njihovo opravljanje vendarle pomembnejše, zato jih ne kaže preganjati.

Rožna listorezka (*Megachile centuncularis*)

Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi opraševalci cvetja (I. del)

dr. Janez Grad

janez.grad@siol.com

Opraševanje rastlin je nepogrešljiv naravni proces za obstoj žužkocvetk na zemlji. Poleg medonosnih čebel obstajajo še druge vrste opraševalcev, imenujemo jih alternativni, na primer: čmrlji, čebele samotarke, metulji, hrošči, vešče. Čmrlji so eni izmed najpomembnejših alternativnih opraševalcev. Pomembnost utemeljuje njihova množičnost, ki je pogojena z njihovim socialnim načinom življenja in dela v obliki družine, kot pri medonosnih čebelah z večjim številom osebkov – delavk –, ki so poleg matic in samčkov vse potencialne opraševalke.

Kaj so čmrlji in njihov pomen? V živalskem sistemu so čmrlji žuželke iz reda kožekrilcev, v katerem so uvrščeni v družino čebel, znotraj te pa v rod čmrljev – *Bombus*. Rod čmrljev vsebuje mnogo medsebojno različnih vrst čmrljev. Ime vrste podaja rod, beseda *Bombus*, in vrsto, *humilis*, *terrestris*, *sylvorum* ... na primer *Bombus humilis* oziroma krajše *B. humilis*. Koliko vrst v resnici je in porazdelitev čmrljev v njih očitno še ni dokončno dognano oziroma raziskovalci še kar naprej dopolnjujejo in spreminjajo predhodne definicije in ugotovitve glede tega. Znanih je tudi mnogo sinonimov imen. Večina vrst predstavlja tako imenovane »prave« čmrlje, pri katerih so osebki razdeljeni v tri kaste: matice, delavke in samčke. Nekaj vrst pa je razvrščenih v podrod *Psithyrus* – zajedavski čmrlji (čmrlji kukavice) –, pri katerih obstojita le dve kasti osebkov: matice in samčki. Zajedavski čmrlji preživijo tako, da zajedajo prave čmrlje: zajedavska

Opraševanje paradižnikov s pomočjo čmrljev

Foto: Janez Grad

matica spomladi vdere v gnezdo pravih čmrljev, v katerem so že izlegle delavke, jih zaslužnji in zalega svoja jajčeca, delavke pravih čmrljev pa potem vzredijo mlade »kukavice«. V nadaljevanju bomo prave čmrlje povsod, kjer ni dvoumnosti, krajše poimenovali kar kot čmrlje.

Pred okrog 58 milijoni let so se pri kožekrilcih že oblikovale skupine, kot jih poznamo danes. Najstarejši najdeni fosil današnjim čmrljem podobne žuželke pa je star okrog 20 milijonov let (zgornji miocen) in so ga našli v bližini mesta Seattle, v državi Washington, ZDA. Podoben je evropskemu čmrlju *B. lapidariusu*.

Čmrlji so pomembni tako za prosto živo naravo kot za gospodarstvo. So nepogrešljivi opraševalci cvetja, rož, grmičevja in drevja. Pri nabiranju peloda in nektarja nehoti oprašujejo obiskano cvetje. V naravi se potrebe medonosnih čebel, v nadaljevanju jim bomo rekli kar čebele, in čmrljev glede obiskovanja cvetja dopolnjujejo, čeprav se mnogokrat tudi prekrivajo. Čmrlji se, mnogo bolj kot čebele, usmerjajo le na posamezne vrste rož in drugih cvetnic,

Čmrlji, nepogrešljivi, a ogroženi opraševalci cvetja

Čmrljak pri Čebelarstem centru Slovenije

Foto: Janez Grad

Matica in samček zajedavskega čmrlja *Psithyrus campestris*, ki zajeda čmrlje *B. pratorum*, *B. humilis* in *B. pascuorum*.

Samček *B. pratorum*; njegove dlačice so zelo lepih in vpadljivih barv; v naravi se prehranjuje sam.

Matica *B. pratorum* na vijolicah; delavke se od matice razlikujejo le po velikosti, so manjše od nje.

Foto: Janez Grad

so »zaljubljeni« le v določene vrste, različne vrste čmrljev v različne vrste. Narava skrbi, da sta rast in razvoj teh rastlin usklajena z razvojem »pripadajočih jim vrst« čmrljev skozi leto. Zaradi teh lastnosti čmrljev in pa njihovih telesnih značilnosti, predvsem daljšega rilčka za srkanje medičine (nektarja), kot ga imajo čebele, so čmrlji nepogrešljivi opraševalci cvetnic z daljšim vratom cvetov, ki se jim čebele raje izogibajo. Čmrlji pa so tudi odlični opraševalci nekaterih kulturnih rastlin in zato pomembni za gospodarstvo. Ugotovljeno je bilo, da čmrlji veliko uspešneje oprašujejo razne detelje kot pa čebele; posebej sta bili s tega vidika omenjeni lucerna in rdeča detelja: raziskave na Švedskem so pokazale, da so čmrlji oprašili do 78 % posejane lucerne

in čebele do 1 %, preostanek so oprašili drugi opraševalci. V velikih pokritih rastlinjakih – nasadih – paradižnika, paprike, rdečih jagod in drugih kulturnih rastlin uporabljajo za opraševanje predvsem čmrlje, ki so najcenejši in hkrati najučinkovitejši ter najuspešnejši. V Sloveniji, na Čatežu, so na primer že pred letom 2000 uvozili čmrlje vrste *B. terrestris* in jih namestili v pokrite rastlinjake s paradižnikom. Dandanes pa je v Sloveniji največji uporabnik čmrljev v ta namen podjetje PARADAJZ d.o.o., ki trži paradižnik pod imenom »Lušt«. Opraševanje je bilo in je v vseh primerih zelo uspešno. Nekatere vrste čmrljev živijo tudi visoko v gorah in v večjih strnjenih gozdovih, kjer ni čebel, in so najpomembnejši opraševalci tamkajšnjih rastlin.

Čebelarji, poskrbite, da bodo imele čebelje družine dovolj hrane

Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
simon.golob@czs.si

Kljub letošnji zgodnji in razmeroma topli pomladi, ki je obetala ugoden začetek pašne sezone in dober razvoj čebeljih družin, pa so nas razmere v preteklih tednih negativno presenetile.

Aprila, v času cvetenja medovitih rastlin, ko bi morale čebele intenzivno izkoriščati paše, se je pojavilo deževno obdobje, ki je čebelam onemogočalo izletavanje iz panjev. Na začetku maja je z vdorom hladnega severnega zraka prišlo do izrazite ohladitve, ob kateri so se temperature ponekod

približale ledišču, višje ležeča mesta pa so bila deležna tudi snega. Vremensko stanje se tudi kasneje ni izboljšalo, razmeroma nizke temperature in daljša obdobja padavin so vztrajali tudi v drugi polovici meseca in negativno vplivali na medenje rastlin, izkoriščanje paš in razvoj čebeljih družin.

Razvoj družin kranjske čebele v spomladanskem času je zelo intenziven, matice obilno zalegajo in posledično povečujejo število čebel v posamezni družini. **Zavedati se moramo, da je buren razvoj čebeljih družin povezan tudi s povečano porabo hrane.** Čebele namreč velike količine medu in cvetnega prahu porabijo za proizvodnjo matičnega mlečka in hrane za zalego. Če vnosa

Čebelje družine morajo ves čas imeti vsaj 7 kg zaloge hrane.

hrane zaradi neugodnih zunanjih razmer, ki smo jim priča v zadnjem času, ni, čebele začnejo porabljati zalogo hrane, ki jo imajo v panjih. Ker so te zaloge omejene, **močna čebelja družina pa lahko dnevno porabi tudi med 0,5 kg in 0,75 kg hrane, lahko hitro pride do pomanjkanja.** Takšna družina lahko v tem času v enem tednu porabi okrog 5 kg zalog in že v kratkem času pride na rob stradanja. Zalogo hrane je zato treba preveriti pogosteje, v pomoč nam je tudi čebelarstva tehnika, nikakor pa se ne smemo zanašati na to, da so bili panji ob zadnjem pregledu pred tednom in več še polni hrane.

Pomanjkanje hrane namreč usodno vpliva na razvoj čebelje družine, saj kot odziv na pomanjkanje matica najprej omeji zaleganje, kasneje pa ga tudi prekine. Oboje ima izrazito negativen vpliv na celotno čebelarstvo sezono, saj manj zalege v tem času pomeni nekaj tisoč pašnih čebel manj v času kasnejših morebitnih intenzivnih paš. Če se pomanjkanje hrane nadaljuje, čebele najprej zmanjšajo lastno porabo, s tem da zmanjšajo svojo dejavnost znotraj panja. Ko zalog hrane v satnih celicah že zmanjkuje, pa se zatečejo h kanibalizmu in zadnje rezerve hrane dobijo v nepokriti zalegi, ki jo izpijejo. V najhujši stiski se lotijo celo pokrite zalege, kar opazimo kot prisotnost popolnoma razvitih, neobarvanih in izpitih teles mladice zalege na žrelih panjev. Družino, ki je trpela lakoto, lahko s pravočasnim ukrepanjem še rešimo in poskrbimo, da bo preživela, a bo zaradi pomanjkanja čebel za izkoriščanje pašne sezone za nas brez pomena. Če pa ne ukrepamo pravočasno in čebel ne nakrmimo, lahko pride tudi do odmiranja čebel in do propada celotne čebelje družine.

Čebelarji moramo poskrbeti, da imajo čebelje družine ves čas na razpolago vsaj 7 kg zaloge hrane. Če zaradi neugodnih zunanjih razmer donosi hrane v panje niso zadostni in se zaloga hrane manjša, je treba hrano v panje dodajati. Za čebele najboljši način je, da jim dodamo medene sate z nastrganimi pokrovčki. Če takšnih satov nimamo, uporabimo sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1, ki jo dodajamo zvečer v enakih količinah, kot je negativno stanje na čebelarstvu tehnici, oziroma v večjih količinah, če krmimo vsak drugi ali tretji dan. Za krmljenje lahko uporabimo tudi pogače, pri tem pa moramo biti pozorni na dejstvo, da se

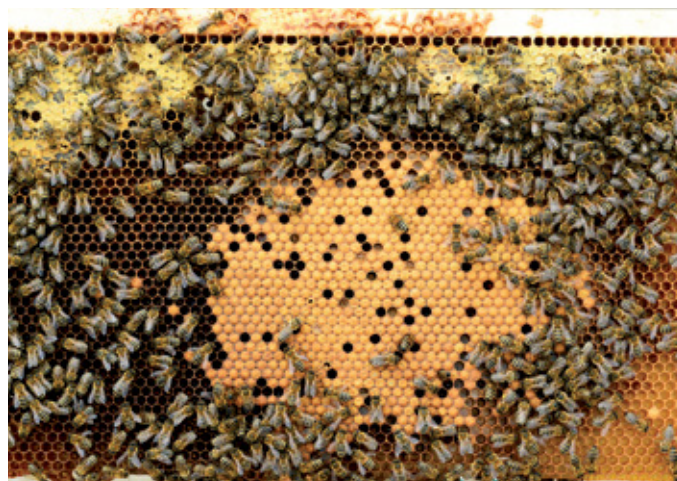

Foto: Franc Šivic

Sat z zalogo in vencem hrane v ustrezno oskrbovani družini

čebele pri predelavi pogače bolj izčrpajo in da za njihovo predelavo potrebujejo veliko vode. Ta pa jim je v dnevih, ko ne izletavajo, težko dostopna.

Poleg zakasnitve v razvoju čebeljih družin, zaradi pomanjkanja svežega nektarja in cvetnega prahu, in zakasnitve v razvoju vegetacije lahko v preostanku sezone pričakujemo tudi večjo prisotnost varoj v čebeljih družinah. Razmere, ki smo jim priča, namreč dokaj ugodno vplivajo na njihov razvoj, saj se zaradi mraza podaljša čas razvoja zalege, zato se iz posamezne celice pokrite zalege izvali vsaj ena varoja več, kot bi se smela. Tudi na tem področju priporočamo pazljivost in redno spremljanje prisotnosti varoj v čebeljih družinah.

Kljub temu da je to za mesec maj ali junij dokaj neobičajno opravilo, saj smo navajeni, da v tem času že pridobivamo prve sadove svojega dela, se moramo zavedati, da s krmljenjem čebeljim družinam zagotovimo preživetje neugodnih časov in ohranimo njihov razvoj. Naj nas pri našem delu vodi modrost, ki jo je zapisal naš rojak **Anton Janša, ki pravi, da čebelja družina, ki je enkrat občutila lakoto, ne bo nikoli več dobra čebelja družina, ter poskrbimo, da bodo naše čebelje družine močne in dobro preskrbljene s hrano ter tudi kasneje v sezoni pravilno oskrbovane.**

Novice iz sveta

ZDA

Suzy Spencer je bila lani v času praznovanja svetovnega dne čebel v Sloveniji, kjer je na svoji koži občutila, kako praznično so čebelarji obeležili ta veliki dogodek. Ne samo na 20. maj, ampak tudi v dneh pred njim in kasneje. V Slovenijo pride večkrat, saj izhaja njen rod po materini strani iz naših krajev, čeprav

sama ne govori slovensko. Tudi letos bo s skupino čebelarstvih prijateljev iz ZDA sredi maja obiskala Slovenijo in jih vodila po programu agencije Aritours po nekaterih naših čebelarstvih. Ker je 20. maj postal svetovni dan čebel po zaslugi slovenskih čebelarjev in ker so v Sloveniji postavili veličasten spomenik kranjski čebeli, predlaga, da postane Slovenija svetovna prestolnica čebel. Na svoji spletni strani je napisala kar deset razlogov za ta svoj predlog. Med dru-

Eugene Makovec, novi urednik *American Bee Journala* s slovenskimi koreninami

Urednikov oče Eugene F. Makovec okoli leta 1950 v Wisconsinu

gim je navedla odlično organiziranost slovenskih čebelarjev in njihovo aktivno vlogo na različnih področjih družbenega življenja, ljubezen do čebel, kakršne ni videla nikjer drugje po svetu, čudovito urejene čebelnjake in gostoljubnost ljudi.

Na njen članek *Slovenia Loves Bees* se je odzval Eugene Makovec, ki je s prvim januarjem prevzel urednikovanje revije *American Bee Journal* od Kirsten Traynor, dotedanje

urednice čebelarске revije, ki izhaja že 158 let. Zapisal je, da ima tudi njegov rod po očetovi strani korenine v Sloveniji in da je morda ravno zaradi tega v svojem življenju tako močno vzljubil čebele. Njegov stari oče Matej J. Makovec je bil rojen v Borovnici. Pri 18 letih jo je leta 1889 zapustil in se odselil v ZDA. Njegova stara mati Jožefina Budan je bila rojena v Karlovcu na Hrvaškem, vendar je obiskovala verouk in šolo v Dolenjskih toplicah. V ZDA se je z družino odselila pri svojih 14 letih in srečala Mateja v Iowi, kjer sta se poročila preden sta se preselila v Wisconsin. Stari oče je očitno čebelaril že kot otrok v Sloveniji in potem znova v Wisconsinu. V starosti je zaradi opešane zdravja opustil čebelarjenje. Eugenov oče je pri 16 letih iz lope znova privlekel opremo in začel čebelariti leta 1941. Urednik Makovec je osmi od desetih otrok in prvi, ki so ga pritegnile čebele, ki jih je prevzel od svojega očeta.

Prevedel in priredil Franc Šivic.

Vira:

Spencer, S. (2019): *Slovenia Loves Bees*, *American Bee Journal*, št. 3, marec 2019, str. 249.

Makovec, E. (2019): *Eugene Makovec, Our New Editor*, *American Bee Journal*, št. 1, januar 2019, str. 7. Korespondenca z Eugenom Makovcem.

Čebelarjeva opravila v juniju

dr. Peter Kozmus – Pilštanj

V mesecu juniju čebelja družina doseže svoj vrhunec in zato lahko nabere največ medu, seveda če so za to izpolnjeni drugi dejavniki. Naloga čebelarjev je, da skrbimo za optimalno oskrbo čebel, k temu pa morajo svoje dodati tudi vremenske razmere, ki vsaj na začetku letošnje sezone čebelarjem niso bile naklonjene, saj smo imeli konec aprila in na začetku maja pozebo in pretežno deževno ter vetrovno vreme. Takšne okoliščine so nam pri čebelah povzročile dodatne delo in stroške, saj smo morali čebelarjem zagotavljati hrano, da niso propadle oz. da so se lahko razvijale. Upam, da se bodo vremenske razmere v nadaljevanju sezone izboljšale in da bodo čebele nadoknadile izgubljen razvoj in kljub temu nabrале viške medu, ki jih bomo čebelarji lahko iztočili.

Ob optimalnem razvoju čebeljih družin je v juniju v družinah veliko čebel in naloga čebelarjev je, da jih čim boljše

Narejenci na novi lokaciji

zaposlimo. Pri tem moramo budno spremljati njihov razvoj, ki je v veliki meri odvisen od vremenskih razmer. Če je v naravi prisotna obilna paša, imajo čebele z nabiranjem in shranjevanjem dovolj dela, čebelarji pa jim moramo zagotavljati le dovolj prostora za shranjevanje. Tudi med glavnimi pašami moramo skrbeti, da so čebele zaposlene. Zagotavljati jim moramo predvsem dovolj prostora in delo. Delo jim lahko zagotovimo na različne načine, med kateri-

Zasilni matičniki, ki jih moramo odstraniti ob formiranju »štarter družine«.

mi je zelo razširjena praksa odvezanja pokrite zalege in dodajanja satnic v gradnjo.

Med glavnimi opravili v tem mesecu so: točenje medu, preprečevanje rojenja, zmanjševanje števila varoj z apitehničnimi ukrepi, delanje narejencev in ometencev ter vzreja in zamenjava matic.

V našem čebelarstvu si v juniju prizadevamo za ohranitev živalnosti čebeljih družin na višku, da čebele morebitno pašo na lipi in kostanju pričakajo čim bolj pripravljene in da jo čim bolj izkoristijo. Večinoma v tem mesecu opravi le en pregled družin. Pri tem sem pozoren na splošen razvoj čebel in na količino zalege in po njej sklepam glede kakovosti matic. Če družina ni razvila primerne živalnosti, si panj označim, da bom matico v tem ali v naslednjem mesecu zamenjal. Če ugotovim, da obstaja možnost, da družina preide v rojilno razpoloženje, v našem čebelarstvu delamo narejence. S tem čebelam zagotovim dodaten prostor in delo.

Izdelava narejencev

Narejence lahko izdelujemo na več načinov, med katerimi sta najbolj razširjeni izdelavi iz ometenih (suhih) čebel, ki jih namestimo na satnice, in izdelava s sati s pokrito zalego in čebelami. Sam uporabljam predvsem ta način. V ta namen uporabljam 9-satne panje, v katere dodam dva sata pokrite zalege s čebelami in en sat na katerem sta cvetni prah in med s čebelami. Družinam v sredino sata z zalego pritrdim zrel matičnik. Narejence imam zaprte do naslednjega večera, ko jih namestim na njihovo mesto in jim odprem žrela. Pri tem si prizadevam, da jim prepeljem na novo lokacijo iz katere se pašne čebele ne vračajo v osnovni panj in bodo zato hrano iz okolja zagotavljale hovi družini. V primeru, da narejencev ne prepeljem na novo lokacijo,

V primeru, da tudi v juniju čebele ne bodo imele paše in dotoka hrane v panj je potrebno nadaljevati s krmljenjem, čebeljih družin, da se vzdržuje minimalno zalogo hrane v družini

se v staro družino vrnejo vse pašne čebele. Narejenec je tako v prvih dneh brez pašnih čebel. Tem družinam zato dodam po tri litre sladkorne raztopine. Ko jo porabijo (približno v enem tednu), ima družina že dovolj pašnih čebel, da se lahko sama oskrbuje s hrano iz okolja.

Vzreja matic

Mesec junij je tudi najprimernejši mesec za vzrejo matic. V okolju je dovolj hrane in čebele zato hitreje sledijo delu, ki jim ga dodelimo. Sam matice vzrejam s klasično metodo precepljanja ličink, lahko pa izberemo tudi katero od drugih metod, ki nam glede na način čebelarjenja bolj odgovarja. V nadaljevanju opisujem preprost način vzreje, ki je primeren za vzrejo manjšega števila matic. Najprej moramo iz nadpovprečne čebelje družine odstraniti matico in po enem tednu opraviti pregled in pri tem odstraniti vse zasilne matičnike, ki jih je družina naredila. Na ta način dobimo družino, ki nam bo iz mlade zalege samostojno zgradila matičnike, zato takšno družino imenujemo »štarter družina«. Medtem v družino, ki ima najboljše lastnosti (izredno mirna, nadpovprečen donos, odličen čistilni nagon, sprejemljive morfološke lastnosti), v sredino gnezda vstavimo zgrajen sat, da ga matica zaleže. Naslednji dan ta sat, brez čebel, prestavimo v »štarter družino«, kjer nam bodo mlade čebele na njem izdelale več kot deset matičnikov. Razvoj matičnikov spremljajte in jih pravi čas vstavite v brezmatične družine ali v narejence. Lahko jih vstavite tudi v plemenilčke, kjer se bodo mlade matice oprašile, da boste potem oprašene vstavljali družinam. Pri tem uporabite le najboljše matičnike, ki jih ločite predvsem po velikosti.

Če za vzrejo matic nimate časa, volje ali znanja, priporočam, da matice nabavite pri odobrenih vzrejevalcih, ki v selekcijo matičarjev skupaj s strokovnimi službami vlagajo veliko energije in znanja. Pri nakupu naj vam ne bo glavni kriterij cena, ampak tudi selekcijski rezultati, ki jih vzrejevalci dosegajo. Objavljeni so bili v prejšnji številki SČ-ja. Zavedajte se, da je kakovostna matica osnovni pogoj za zdravo in močno čebeljo družino, od katere bomo lahko pričakovali dobre gospodarske rezultate.

Rojenje je naravni način razmnoževanja čebeljih družin.

Letos smo praznovali v Ravnah na Koroškem

Čebelji roj se je letos ustavil v Ravnah na Koroškem, kjer smo praznovali 17. čebelarski praznik in 2. svetovni dan čebel. Občina Ravne na Koroškem in ČZ Koroške sta v sodelovanju s ČZS organizirali ponovno nepozaben dan. Dan, ki je namenjen čebelarjem, da se poveselejo in družijo in mogoče dajo čebelarske probleme malo na stran, čeprav jih ni malo, sploh v tem mesecu maju, ko nam vreme res ne prizanaša.

Foto: MB

Koroški čebelarji so se zelo potrudili, da smo se v njihovem okolju počutili domače. Čebelarski praznik se je začel že z dopoldansko čebelarsko tržnico, na kateri se je predstavilo kar nekaj izdelovalcev domače obrti. Slovesnost ob čebelarskem prazniku in praznovanju svetovnega dne čebel se je začela ob 11. uri s slavnostnim mimohodom čebelarskih praporov, ki tej prireditvi dajo en svoj pečat, ker so tako številčni. Ni lepšega kot pogled na več kot 130oglavo množico praporov, ki zakorakajo na prireditveni prostor.

Kot prvi je občinstvo nagovoril domači čebelar in vodja organizacijskega odbora **g. Ludvik Kordež**, ki je vse navzoče pozdravil in jim zaželel prijetno bivanje na Koroškem. Besedo je nato predal predsedniku Državnega zbora RS **mag. Dejanu Židanu**, ki je na kratko povzel prehojeno pot do svetovnega dne čebel. Tudi župan **dr. Tomaž Rožen** je z navdušenjem opazoval 1500oglavo množico, ki je sedela v šotoru, in s ponosom povedal, da je vesel tako velike množice ljudi v svoji občini. Zatem je imela svoj govor ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano **dr. Aleksandra Pivec**, ki je poudarila sodelovanje države s ČZS in navedla tudi nekaj projektov, ki še čakajo na svojo realizacijo.

Foto: MB

Foto: MB

Na sami prireditvi sta nas pozdravila tudi gost iz Bangladeša, **g. Tipu Munši**, član parlamenta in minister za trgovino Ljudske republike Bangladeš, ter gost iz Avstrije **g. Josef Plank**, generalni sekretar in namestnik zvezne ministrice za trajnostni razvoj in turizem Republike Avstrije. Oba sta poudarila dobro meddržavno sodelovanje. **Dr. Peter Kozmus**, podpredsednik in v. d. predsednika Apimondie, je vse navzoče pozdravil in opomnil na pomen svetovne organizacije Apimondie in praznovanja svetovnega dne čebel. Ko je kot zadnji na oder stopil predsednik **g. Boštjan Noč**, pa je zavlada v šotoru popolna tišina in prisluhnili smo odličnemu govoru, ki ga je ves čas spremljal aplavz. In na koncu je tudi povedal, kako ponosen je, da je predsednik najboljših čebelarjev na svetu.

Posebna pozornost je bila tudi to leto namenjena promociji medu vključenega v sheme kakovosti. Kot na vsakem prazniku do sedaj se je tudi letos kuhal medeni kotliček in nagrada za **najboljši medeni kotliček je letos pripadla ČD Ljutomer** (recept objavljamo v tej številki SČ-ja). ČZD Pomurje je zasedlo 2. mesto, 3. mesto pa je pripadlo ČZ Koroške. Praznovanje se je nadaljevalo še v pozno popoldne. Nekateri so se zavrteli ob zvokih dobre glasbe, drugi pa so se prepustili druženju in seveda izmenjavi mnenj ... čebelarskih seveda. Prehodni prapor je odšel v občino Dolenjske Toplice. Prevzel ga je **g. Tone Andrejčič**, predsednik ČD Straža Dolenjske Toplice. Torej, naslednje leto se srečamo na Dolenjskem na 18. čebelarskem prazniku in praznovanju 3. svetovnega dne čebel. Organizatorjem na Koroškem pa iskrena hvala za organizacijo 17. čebelarskega praznika in 2. svetovnega dne čebel.

Barbara Dimc, tajnica ČZS

Foto: MB

Simpozij in slavnostna akademija ob 100-letnici čebelarских друštev Dolsko, Domžale, Krtina Dob, Lukovica in Moravče

9. marca 2019 so v Čebelarskem centru Slovenije obeležili slavnostni jubilej, 100. obletnico delovanja petih čebelarских друštev, in sicer Dolsko, Domžale, Krtina Dob, Lukovica in Moravče, vsa iz nekdanjega sodnega okraja Brdo pri Lukovici. Predstavniki vseh petih društev so združili svoje moči in pripravili simpozij ter slavnostno akademijo, kjer so predstavili skupni zbornik. V njem so opisali zgodovino in delo vsakega društva posebej in predstavili vse aktivne čebelarje z njihovimi čebelnjaki.

Na vprašanje, zakaj ravno teh pet čebelarских друštev, je predsednik pripravljalnega odbora 100-letnice **Peregrin Ine Stegnar** dejal: »Našli smo spisek članov čebelarske podružnice za Brdski sodni okraj na Krtini, ki so bili prisotni na prvem ustanovitvenem zboru. Pred tremi leti smo povabili člane iz omenjenih društev, se sestali in ustanovili pripravljalni odbor. Na 17. rednih sejah in eni izredni smo s skupnimi močmi pripravili zbornik z naslovom 100 let organiziranega delovanja čebelarских друštev Dolsko, Domžale, Krtina Dob, Lukovica in Moravče.«

V organizacijo simpozija, ki je potekal dopoldne, sta bila najbolj vpeta **Andrej Jus**, predsednik ČD Domžale, in **Mitja Nakrst**, predsednik ČD Lukovica, ki je prevzel vlogo moderatorja. Na simpoziju se je zvrstilo pet predavanj. Uvodno predavanje je bilo namenjeno poudarkom zgodovine čebelarstva. **Matej Kotnik**, nekdanji župan Občine Lukovica, član pripravljalnega odbora in ČD Lukovica, je v uvodu dejal: »Nismo govorili le o zgodovini, temveč tudi o dilemah in izzivih prihodnosti. Čebele ves čas opozarjajo na ekologijo in so zelo povezane s človekom. Človek je povezan z mnogimi stvarmi, poleg kemije tudi z intenzivnim kmetovanjem. Iz tega sledi, da bo morala stroka, ki je razvijala intenzivno kmetijstvo, več svoje pozornosti namenjati ohranjanju raznovrstnosti ekosistema.«

Za njim je **prof. dr. Janko Božič** zbranim predstavil pomembne razlike med čebelarjenjem pred 100 leti in danes. Daljše obdobje pa je čebelarstvo prisotno v slovenski ljud-

Sedanji predsedniki čebelarских друštev Mitja Nakrst, Marjan Koderman, Irena Urbanija, Peter Uršič, Andrej Jus (od leve proti desni)

ski in kulturni dediščini. O ljudskih izročilih je kot tretja podrobneje o tem spregovorila profesorica in kulturna publicistka **Dušica Kunaver**. Zanimive statistike izhajajo iz primerjav med čebelarji doma in po svetu. **Prof. dr. Aleš Gregorc** je pojasnil, da se je od leta 1969 povečalo število čebeljih družin, samo v Evropi jih je bilo leta 2017 kar 17 milijonov oziroma tolikšno število panjev. Zadnje predavanje **Antona Komata** je bilo namenjeno razmisleku, kaj moramo kot čebelarji posamezniki in družba postoriti, da ohranimo in razvijamo takšno okolje, da bo lahko čebela uresničevala svoje poslanstvo. Stanje v naravi se nenehno spreminja, obenem pa je pretresljivo dejstvo, da smo v zadnjih letih izgubili med 55 in 60 % vseh metuljev in insektov po Sloveniji.

Žlahtnim spremljevalkam slovenske kulture in vsem svojim predhodnikom so se pred začetkom popoldanske slavnostne akademije poklonili predstavniki vseh društev. Položili so venec pred Slaparjevo hišo v Lukovici, v kateri je bila točno 9. marca 1919 ustanovljena Čebelarska podružnica za Brdski sodni okraj. Na slavnostni akademiji, ki je potekala v dvorani Antona Janše v Čebelarskem centru Slovenije na Brdu, so se poleg Godbe Lukovica predstavili tudi Komorni moški zbor Čebelarske zveze Slovenije, otroška folklorna skupina Dolsko, solist Peter Pirnat in njegova soproga Klavdija s klavirsko spremljavo, igravec Marjan Kurent iz Doba, Citrarska skupina društva Lipa – Univerze za tretje življenjsko obdobje ter Klapa Sidro.

Zbrane je v slavnostnem govoru nagovorila **prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj**, slovenska klimatologinja, predstojnica katedre za agrometeorologijo na Biotehniški fakulteti v Ljubljani in članica Medvladnega foruma za spremembe podnebja v Ženevi. Pozdravila je organizacijo simpozija,

Slavnostna akademija v Čebelarskem centru Slovenije

Foto: Miro Pivar

Foto: Miro Pivar

Slavna govornica akademije prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj

saj se bodo le prek pospešenih strokovnih izobraževanj čebelarjev povečale možnosti, da bomo lahko nastale težave uspešno odpravljali. Po njenih besedah bo namreč prilagajanje čebelarjenja na novo podnebje neizbežno: »Čas, ki ga živimo, ni več ugoden. Ne za ljudi ne za čebele. Leta, ki prihajajo, bodo za mnoge čas bolečih sprememb. Čas življenja prek svojih zmoglosti od virov, sposojenih od prihodnosti naših mladih, se končuje. Nastopiti bo moral čas, ko bomo o naravi morali razmišljati drugače. Čas, ko bomo upočasnili zunanjo rast in jo postopoma zamenjali z notranjo rastjo.«

Čebelarški center Slovenije je v sklopu živahnega celodnevne dogajanja obiskalo 300 gostov. Med njimi so bili poslanka in predsednica Nove Slovenije **Ljudmila Novak**, član Evropskega parlamenta in nekdanji predsednik ČZS **Lojze Peterle**, županja Občine Lukovica **Olga Vrankar**, župani okoliških občin ter mnogi drugi predstavniki ustanov, ki delujejo v štirih občinah, iz katerih prihaja pet čebelarških društev.

Eden tistih, ki je že več kot 40 let aktivno vpet v čebelarstvo, je evropski poslanec **Lojze Peterle**. Po dogodku je izrazil hvaležnost ob povabilu na obletnico: »Organizatorji so stopili skupaj, pridno kot čebele, in pripravili izvrsten dogodek. Danes je v čebelarstvu drugače, kot je bilo v preteklosti. Poklic je veliko bolj zahteven in od čebelarja zahteva večje poznavanje bolezni, okolja, nenehno izobraževanje in odgovornost do narave.« Po njegovem mnenju je slovensko čebelarstvo v vzponu: »Čebelarji gradijo na tistem, kar smo postavili predhodniki. Opazita se kreativnost in inovativnost. Imamo čedalje več šolskih čebelnjakov in mentorjev, zato se za prihodnost in ohranjanje čebel med mlajšimi generacijami ni treba bati.« Naj medli še naslednjih sto let!

Povzel in priredil MB

Vir: Smrkolj L. (2019): Čebele združujejo in povezujejo. *Rokovnjač*, št. 3, marec 2019, str. 12-13.

Medena kraljičina žüpa

Na 17. čebelarskem prazniku v Ravnah na Koroškem je letos že tradicionalno potekalo tekmovanje v medeni kulinariki, tako imenovano tekmovanje v kuhanju medenega kotlička. Prehodni kuharski pokal je prejela zmagovalna ekipa iz Čebelarskega društva Ljutomer pod vodstvom gospe Viktorije Dundek. Pri nastajanju zmagovalne jedi leta 2019, »medene kraljičine žüpe«, kot so poimenovali juho, pa so sodelovali še: ga. Jožica Bratinščak, ga. Zinka Vogrinec in g. Janče Gartner. Zmagovalno jed si lahko pripravite tudi sami.

SESTAVINE ZA 12 OSEB: 2 kg piščančjega fileja, 2 kg krompirja, 40 dag korenja, 1 kg graha, 1 kg stročjega fižola, mala žlička sladke rdeče paprike, 0,5 l sladke smetane, 2-3 žličke moke, sol, poper, začimbe po okusu, 2 dl akacijevega ali ajdovega medu.

PRIPRAVA: Piščančje meso narežemo na koščke in ga podušimo na olju. Dodamo prav tako na koščke narezan krompir in korenje. Ko vse skupaj porumeni, dodamo žličko sladke rdeče paprike in zalijemo z mrzlo vodo. Ko sta krompir in korenje napol kuhana, dodamo še grah in stročji fižol. Solimo po okusu, prav tako dodamo še poper in druge začimbe po okusu. Sladki smetani dodamo dve žlički moke, mešamo toliko časa, da ni grudic. Vsebinsko z metlico vmešamo v juho, ki ne vre. Počakamo, da zavre, in na koncu dodamo med. Dober tek vam želijo ljutomerski čebelarji.

Svoj recept pošljite na e-naslov: natasa.strukelj@czs.si.

Avtorica recepta: Viktorija Dundek

Foto: Tanja Magdič

Vpis v tečaj apiterapije

Vpis v 110-urni tečaj apiterapije I poteka od 1. marca do predvidoma 20. oktobra 2019 oziroma do zapolnitve prostih mest (predvidoma 40 udeležencev). Tečaj se začne v soboto, 19. oktobra 2019.

Predavanja bodo potekala v Mariboru ob sobotah in nedeljah po vnaprej pripravljenem urniku. Tečaj je namenjen zdajšnjim ali prihodnjim članom Sekcije apiterapevtov Slovenije. Pogoji za vpis so končana srednješolska izobrazba in čebelarsko predznanje. Informacije o

usposabljanju, prijavnico in urnik lahko najdete na spletni strani www.czdm.si v rubriki Izobraževanja. Za vse dodatne informacije nam lahko pišete na zveza@czdm.si ali na tajnistvo@czdm.si

Sekcija za apiterapijo Slovenije,
ČZD Maribor

Pobuda ČZS za projekt »nagrada ZLATA ČEBELA« že v fazi uresničitve!

Projekt svetovni dan čebel potrebuje »nadaljevanje«, zato se mi je porodila ideja, da Slovenija vsako leto podeli prestižno nagrado (po vzoru Nobelove nagrade) ZLATA ČEBELA najbolje izvedenim projektom s področja čebelarstva na svetu. Predvsem v smislu izvrševanja resolucije o svetovnem dnevu čebel. Organi ČZS so moj predlog takoj podprli in iskali smo podporo v državnem vrhu. Verjel sem od pobude naprej, da je pobuda uresničljiva in da preko te nagrade svetovni dan

čebel lahko dobi dodatno težo, Slovenija pa še večjo prepoznavnost!

Podpora je prišla z vseh strani, vesel sem, da je MKGP že storilo konkretna dejanja – za kar gre vodstvu ministrstva in vsem drugim ZAHVALA! **Vlada je tako sprejela v okviru načrta aktivnosti Vlade RS za projekt svetovni dan čebel do leta 2022 tudi:** »Nagrada zlata čebela. Ena od pomembnejših aktivnosti, ki bo potekala na svetovni ravni, je tudi podelitev nagrade 'zlata čebela'. Po predlogu bi Slovenija, na pobudo Čebelarske zveze Slovenije, podeljevala nagrado 'zlata čebela', ki bo namenjena inovativnim projektom v svetu, v smislu varovanja čebel in divjih opravevalcev, ki bistveno pripomorejo k prehranski varnosti, trajnostnemu kmetijstvu ali biotski raznovr-

stnosti in varovanju okolja. Nagrada, ki bo imela pravno podlago v Zakonu o kmetijstvu, se bo podeljevala v dveh ali treh različnih kategorijah, podrobne kriterije za podelitev nagrade bodo pripravili eksperti. Prejemniki nagrade bodo prejeli finančno nagrado v višini 30.000 EUR. Predlog je, da bi prejemnike nagrade izbral mednarodni strokovni odbor, podelil bi jo predsednik Republike Slovenije predvidoma 20. maja, ko obeležujemo svetovni dan čebel. Prva podelitev nagrade se načrtuje v letu 2021, ki je leto predsedovanja Republike Slovenije Svetu EU.«

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Vir:

www.vlada.si/medijsko_sredisce/sporocila_zajavnost/sporocilo_zajavnost/article/30_redna_seja_vlade_rs_62520/

Pobuda za obvezno označevanja porekla medu

Aleksandra Pivec, ministrica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, je podprla pobudo ČZS, ki je del programa ČZS in v katerem smo zapisali »s trga pregnati med, ki ni med, in v celi EU doseči, da mora ves med biti označen s točno državo porekla«.

»Na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano smo v zadnjem letu izpeljali več aktivnosti ... Med drugim je ministrstvo Evropski komisiji predlagalo spremembo evropske direktive o medu in uvedbo obveznega označevanja mešanice medu po poreklu oziroma izvoru. To je zelo pomembno tudi za zaščito pridelovalcev medu v posameznih državah članicah,« je pojasnila ministrica Pivec.

Aleksandra Pivec, hvala! Vemo, da

nas čaka težka pot do realizacije cilja. ČZS bo poskušala dobiti pisno podporo predlogu čim več čebelarskih organizacij, in to bo ena osrednjih nalog vodstva ČZS, da s kongresa Apimondie v Kanadi prinesemo čim več pisnih podpor! ČZS po čebelarski, ministrstvo po politični poti ... in uspelo nam bo!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

Vir: www.mkgp.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/10433

Sprejete dopolnitve pravilnika o zatiranju hude gnilobe

V ponedeljek, 15. aprila 2019, je v prostorih MKGP-ja potekal sestanek delovne skupine za pripravo sprememb pravilnika o hudi gnilobi. Na sestanku so bile sprejete dopolnitve Pravilnika o ukrepih za ugotavljanje, zatiranje, obveščanje in preprečevanje hude gnilobe čebelje zalege (*Pestis apium*). Te bodo omogočale hitrejšo in učinkovitejšo sanacijo, zmanjša-

le tveganje za nastanek te bolezni in omogočale boljše izkoriščanje čebeljih paš. Sprejete dopolnitve tako natančno določajo časovni okvir izdaje odločbe uradnega veterinarja ob potrditvi bolezni, čas za obvezen kontrolni klinični pregled čebel v čebelnjaku in druge ukrepe za sanacijo okuženega čebelnjaka. Z nalogo preprečevanja ponovnih izbruhov hude gnilobe čebelje zalege v istem čebelnjaku je predpisana oddaja drobirja iz vseh naseljenih panjev v laboratorijsko preiskavo na prisotnost spor povzro-

čitelja hude gnilobe čebelje zalege. V pravilniku je uveden status čebelnjaka v prometu, ki bo omogočal zapustitev kužnega kroga v primeru negativnega kliničnega pregleda. Status čebelnjaka v prometu bo lahko pridobil vsak čebelar prevoznik, ki bo enkrat letno na začetku leta (spomladi) oddal drobir iz vseh naseljenih panjev, ki so namenjeni za promet, v laboratorijsko preiskavo na prisotnost spor povzročitelja hude gnilobe čebelje zalege (*Paenibacillus larvae*).

Vlado Auguštin, svetovalec JSSČ

Okrogla miza o pridobivanju in uporabi cvetnega prahu

Vabimo vas, da se nam pridružite na okrogli mizi o pridelavi in uporabi cvetnega prahu osmukanca. Okrogla miza bo potekala v petek, **21. junija**

2019, z začetkom ob 16. uri v Prilesju za pri Velikih Laščah. Tokrat bomo na okrogli mizi, ki bo potekala v obliki praktičnega prikaza, poudarili izzive pri pridobivanju cvetnega prahu v notranjih osmukalnikih, spregovorili pa bomo tudi o uporabi cvetnega prahu. Svojo dobro prakso pri pridelavi

in uporabi cvetnega prahu nam bo predstavil gospod **Branko Borštnik**. Prosim, da se vsi, ki se okroglo mize nameravate udeležiti, zaradi lažje organizacije predhodno prijavite na e-naslov: natasa.lilek@czs.si. Vljudno vabljeni!

Nataša Lilek, svetovalka JSSČ

Sklepi s sestanka MKGP-ja s predstavniki čebelarjev na temo pašnih redov

19. marca 2019 je na MKGP-ju potekal sestanek s predstavniki čebelarjev na temo pašnih redov. Sestanek je bil sklican na pobudo predstavnikov čebelarjev (profesionalnih, prevaževalcev in ČZS) in sklepa s sestanka pri ministrici 1. marca 2019. Na sestanku so različne skupine čebelarjev in predstavnikov ČZS predstavile svoja stališča, predloge in poglede na trenutni sistem registracije čebelnjakov

in izvajanja čebelarskih pašnih redov. Predstavniki UVHVVR in MKGP-ja so podali pojasnila glede delovanja obstoječega sistema in nekaterih pravnih podlag, ki jih bo treba pri spremembi sistema upoštevati. Poudarjeno je bilo, da v temeljne pravice rejcev/čebelarjev ne moremo posegati (pravica do čebelarjenja), zato nekateri predlogi ne bodo izvedljivi. Sprejeti so bili trije sklepi:

1. Izražena je zahteva kritične presoje obstoječih pravil umeščanja čebel v prostor, zlati začasnih premikov (začasni čebelnjaki in

stojišča), po mnenju nekaterih tudi čebelnjakov.

2. Predlagano je, da se spremeni tudi pašnina (opcija uvedbe pavšala na stojišče). Pašnino v smislu povračila stroškov bo treba urediti v ZŽiv-u, saj gre za zakonsko materijo (zdej ureja pravilnik), če bo to seveda pravno sploh izvedljivo.
3. Vsi udeleženci se strinjajo, da kataster čebelje paše in službo za napoved medenja potrebujemo še naprej.

Povzel Aleš Bozovičar, vodja ONS

Čebelarski klobuk, ki bo olajšal preglede čebeljih družin

Na ČZS se je porodila ideja, da se izdela čebelarski klobuk, ki bo olajšal delo pri pregledih čebeljih družin. Vemo, da imamo čebelarji v čebelnjakih vedno problem s svetlobo, ko pregledujemo čebelje družine. Starejši čebelarji, čebelarji začetniki in tudi otroci v čebelarskih krožkih pa imajo tudi problem iskanja mladih jajčk v satnih celicah. Tako je bila ideja, da se

izdela klobuk, ki bo imel nameščen vir svetlobe in povečevalo. K ideji je pristopil g. Miha Kunstelj. Prvi prototip ste si lahko ogledali na ApiSloveniji 2019. Sledila so testiranja različnih povečevalnih stekel kot tudi različnih svetilk. Sedaj sta ugledala luč sveta čebelarski klobuk s svetilko in povečevalnim steklom in tudi čebelarski klobuk samo s svetilko, ki bosta marsikateremu čebelarju olajšala preglede čebeljih družin. Več informacij dobite pri g. Kunstlju.

Tomaž Samec in Miha Kunstelj

Foto: Tomaž Samec

Strokovna razprava o izvajanju selekcije v čebelarstvu

Letos bomo strokovno razpravo z naslovom *Izvajanje selekcije v čebelarstvu* organizirali na sedežu ČZS. Razprava se bo odvijala v **četrtek, 6. junija 2019, ob 17. uri**. Vabljeni ste čebelarji kot tudi

vzrejevalci matic, saj vsi skupaj sodelujemo pri ohranjanju in čistosti naše kranjske čebele. Program dogodka:

1. Uvodni pozdrav.
2. Predstavniki KIS-a, g. Peter Podgoršek, bo predstavil poglede oz. povezavo genetike in čebelarstva.
3. Predstavniki ČZS, g. Tomaž Samec, bo predstavil izvajanje ana-

liz kubitalnega indeksa za kranjsko čebelo.

Vljudno vabljeni na dogodek, saj boste prejeli nova znanja s področja čebelarstva in si razširili svoja obzorja o kranjski čebeli.

Tomaž Samec, svetovalec JSSČ

NOVO – izdelki iz lesa s čebelarskimi motivi

Obveščamo vas, da imamo na Čebelarki zvezi Slovenije v ponudbi nove lesene izdelke, ki so odlični

za darilo ob vsaki priložnosti. Vse izdelke si lahko ogledate tudi v e-trgovini. Naročila sprejemamo na

tel.: 01/729 61 00 ali na e-naslovu: ines.zunic@czs.si.

Tajništvo ČZS

Leseni metuljček: 21,96 EUR,

leseni magnetki: 4,27 EUR,

leseni uhani: 4,88 EUR,

leseni obeski za ključe: 4,88 EUR, lesena igra čebelica: 30,50 EUR

Seminar Slovenske čebelar- ske akademije

Slovenska čebelarstva akademija bo 29. junija 2019 organizirala prvo izobraževanje za zainteresirane skupine v Sloveniji na temo *osnove vzreje matice*. Izobraževanje je namenjeno prvi

generaciji čebelarjev, ki si želijo svoje znanje nadgraditi po programu SČA. Po končanem izobraževanju udeleženci prejmejo potrdilo. Izkoristite edinstveno priložnost kratkega, enodnevnega izobraževanja po promocijski ceni kotizacije: **40 EUR na osebo**. Število udeležencev je omejeno.

Spletne prijave zbiramo do 15. junija oziroma do zasedbe prostih mest na povezavi: <https://sca.kis.si/prijava/>. Izobraževanje bo potekalo v Višnji Gori in bo zajemalo teoretični del v dopoldanskem času in praktični del v popoldanskem času.

Slovenska čebelarstva akademija

Podatki o gibanju tehtnic od 21. 4. 2019 do 20. 5. 2019

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Bistriško Pohorje – Kot	-1,3	Ni medilo
Bohor – Planina pri Sevnici	-6,1	Ni medilo
Braslovče	-5,4	Ni medilo
Brežice	-4,3	Ni medilo
Čentiba – Lendava	2,5	Oljna ogrščica, začetek akacije
Činžat – Lovrenško Pohorje	-5,2	Ni medilo
Dekani – Koper	-1,0	Ni medilo
Dolenjske Toplice	-7,4	Ni medilo
Ilirska Bistrica	-6,2	Ni medilo
Izlake – Zagorje	-3,3	Ni medilo
Kanalsko	-3,4	Ni medilo
Kojško – Podsobotin	-1,4	Ni medilo
Kostanjevica na Krki – Gorjanci	-6,1	Ni medilo
Kozarišče – Loška dolina	-6,1	Ni medilo
Kozjak – Radlje	-3,6	Ni medilo
Kranjska gora	-7,9	Ni medilo
Kresnice – Kresniški vrh	-6,2	Ni medilo
Krim – Kurešček	-3,3	Ni medilo
Ljubljana – mesto	-7,9	Ni medilo
Ljubljansko barje	-6,2	Ni medilo
Ljutomer	1,8	Začetek akacije
Lukovica – Prevoje	-2,0	Ni medilo
Mali Bakovci	3,0	Oljna ogrščica, začetek akacija
Malič – Laško	-6,8	Ni medilo
Menišija – Logaška planota	-8,3	Ni medilo

Opazovalna postaja	Gibanje tehtnice ± kg	Opis dogajanja
Metlika – Bela krajina	-7,4	Ni medilo
Murska Sobota – učni čebelnjak	3,1	Oljna ogrščica, začetek akacije
Oplotnica – Slovenska Bistrica	-5,0	Ni medilo
Podčetrtek – Pristava	-1,6	Ni medilo
Podstenice – Kočevski rog	-7,7	Ni medilo
Pokojišče – Ljubljanski vrh	-6,3	Ni medilo
Polhov Gradec – Podreber	-6,4	Ni medilo
Poljane – Raca gora	-5,6	Ni medilo
Poljanska gora – Bela krajina	-4,4	Ni medilo
Prebold – Vransko	-2,0	Ni medilo
Ravne – Šoštanj	-6,5	Ni medilo
Ribniško Pohorje	-2,9	Ni medilo
Ruško Pohorje – vrh	-2,7	Ni medilo
Šempeter – goriško	-2,0	Ni medilo
Šenčur – Kranj	-4,1	Ni medilo
Šentjanž – Mokronog	-5,9	Ni medilo
Sevniško – Krško	-5,0	Ni medilo
Slovenske gorice – Lenart	-3,0	Ni medilo
Šmarje pri Jelšah – Šentjur	-1,7	Ni medilo
Travna gora – Velika gora	-3,0	Ni medilo
Trnovski gozd	-9,5	Ni medilo
Veliki Boč – Kozjak	-5,8	Ni medilo
Zavrč – Haloze	-4,8	Ni medilo
Zreško Pohorje – Zreško Pohorje	-2,6	Ni medilo
Žužemberk	-7,0	Ni medilo

FTD d.o.o.
Nad izviri 34
2204 Miklavž na Dravskem polju
Delovni čas: od ponedeljka do petka med 9. in 15. uro

02/62-96-226 www.trgovinica.si

Urnik usposabljanj v juniju

Datum	Čas	Tema	Izvajalec	Kraj	Stik
3. jun.	16.00	Zatiranje varoj pri čebelah v klasičnem čebelarstvu; Ugotavljanje varoj pri čebelah; praktično izobraževanje*	mag. Vida Lešnik	Žvikart, Dravče 8, Vuzenica	Lešnik 041/645 792
4. jun.	16.00	Izobraževanje čebelarjev začetnikov, 2. del: Varoza čebel; praktično izobraževanje*	Alenka Jurič	Čebelnjak ČD Vojnik, Cesta talcev 51, Vojnik	ga. Jurič 041/900 005
4. jun.	17.00	Ugotavljanje varoj pri čebelah; Zatiranje varoj pri čebelah v klasičnem čebelarstvu; praktično izobraževanje*	Lucija Žvokelj	G. Vodičar, Bruhanja vas 30, Videm - Dobrepolje	ga. Žvokelj 041/650 158
5. jun.	17.00	Ugotavljanje varoj pri čebelah – praktično izobraževanje*	Suzana Skerbiš	učni čebeljak OČD Koper, Hrastovlje, Črni Kal	ga. Skerbiš 041/645 763
10. jun.	16.00	Terenski ogledi medovitih rastlin in povzročiteljev gozdnega medenja**	Franc Šivic	Gasilski dom Velike Lašče	g. Borštnik 031/336 905
17. jun.	17.00	Terenski ogledi medovitih rastlin in povzročiteljev gozdnega medenja**	Franc Šivic	Čebelarški center Slovenska Bistrica, Zgornja Bistrica 1, Slovenska Bistrica	g. Repič 031/484 527

* Program izobraževanja s področja zdravstvenega varstva čebel (vsi izvajalci so dr. vet. med.). ** Usposabljanja iz Programa ukrepov na področju čebelarstva.

RAZPISI ZA STOJIŠČA

Spletna stran ONS: <https://cebelar.czs.si> ● Telefonski odzivnik: 01/729 61 20

Vse vloge morajo biti v skladu s Pravilnikom o katastru čebelje paše, čebelaršem pašnem redu in programu napovedi medenja.

ČD	Čebelja paša	Rok za oddajo	Naslov za oddajo pisne vloge	Informacije
Postojna	gozd	15. 6. 2019	ČD Postojna, Kalistrova 6a, 6230 Postojna	g. Milharčič 041/492 852

GJ PANJ

- za prehod iz AŽ v NAKLADNO čebelarjenje ("prednosti enakega satnika"),
- primeren za ZACETNIKE (kompatibilen z LR in DB nakladami, enostavno rokovanje, hranjenje in zdravljenje čebel),
- KVALITETNA IZDELAVA (rogličeni spoji, kvaliteten smrekov les),
- MOŽNOST DOSTAVE.

040 464 873

www.mojcebelnjak.si

Mizarstvo *Strgar* d.o.o., Priljučna ulica 10 a, 1291 Škofljica

Panje izdelujemo po načrtih in s sodelovanjem z univ. dipl. inž. Ivanom Jurkovičem.

Izdelava prevoznih čebeljakov AŽ- in nakladnih

Anton Ciglič s.p.
www.cebelnjaki.si
info@cebelnjaki.si
Telefon: 031 681 589

www.cebelar.net

NA ZALOGI: Za več informacij pokličite: **041 222 665**

PANJI AŽ
 NAKLADNI AŽ PANJI
 SATNIKI (ZBITI IN NEZBITI)
 PANJI LR
 POGAČE - HONEY BEE PRO
 IZOLACIJSKA PENA
 DRUGA ČEBELARSKA OPREMA

Medom d.o.o., Dolnja Bitnja 19 a, 6255 Prem

DOLINŠEK MARJAN S.P., IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME, MD OPREMA

Osmukalniki, kateri ne plesnijo.

 Gladež 27
 1411 Izlake
 mobi: 041 985 313
 tel.: 05 973 05 36 po 15 uri
 e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne topilnike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

Mali oglasi

ODDAM

Čebelnjak na mirni in lepi lokaciji na Gorenjskem, z nekaj čebeljimi družinami, tel.: 041/497 249.

PRODAM

Ajdo, kranjsko sivo, primerno za seme ali moko, tel.: 041/657 533.

Cvetni prah z neokrnjenih bregov Kozjanskega, svež ali sušen, tel.: 041/215 281.

Cvetni prah, zamrznjen po 5 kg (okolica Ljubljane), tel.: 041/990 360.

Cvetni prah oljne ogrščice, sveže zamrznjen, ter rabljene AŽ-panje za simbolično ceno, tel.: 040/249 323.

Kakovosten letošnji cvetni prah, posušen ali svež, očiščen, iz Gorenjske, možen osebni prevzem ali po pošti, tel.: 040/957 885.

Propolis – granulirani ter kovinske emajlirane sode za med 200 l, tel.: 031/615 927.

Akacijev, cvetlični, lipov, koštanjev in gozdni med ter svež letošnji matični mleček, tel.: 041/587 573.

Akacijev, cvetlični, lipov, gozdni in ajdov med, tel.: 041/784 775.

Cvetlični in lipov med, tel.: 031/651 378.

Lipov med, SMGO, v kozarcih ali 40-kg sodih, ter družine na 7 AŽ-satih, z lanskimi maticami (Ljubljana), tel.: 041/250 200.

Cvetlični in gozdni med ter ometeni roji z matico, tel.: 041/385 620.

Kakovosten akacijev, cvetlični in koštanjev med lastne pridelave, v kozarcih ali sodih, tel.: 041/645 433.

Močne čebelje družine na AŽ-satih s kakovostnimi lanskimi maticami (Gorenjska), tel.: 031/472 560.

Dve družini na 1/1 LR-satih, lahko s panjem, ter tri družine na AŽ-satih, lanska matica (okolica Ivančne Gorice), tel.: 040/838 956.

Tri družine na 7 AŽ-satih z lanskimi maticami in nekaj 10-satih AŽ-panjev (okolica Ptuja), tel.: 040/269 204.

Čebele na LR 1/1 ali 2/3 satih z lanskimi maticami, s panji ali brez, tel.: 040/984 013.

Čebelje družine na AŽ-satih (Vrhnika), tel.: 041/853 793.

Čebelje družine, cvetlični in lipov med ter zabojski za 10 AŽ-panjev 10S, tel.: 070/684 784.

Čebelje družine z lanskimi maticami v AŽ 7-satih prašilčkih, ekološke (okolica Ilirske Bistrice), tel.: 031/300 684.

Čebelje družine na 7 in 9 satih (Novo mesto), tel.: 031/796 931.

Čebelje družine na 7 in 10 satih (Žužemberk), tel.: 031/426 702.

Čebelje družine na 9 AŽ-satih (okolica Ruš), tel.: 041/619 464.

Čebelje družine na 2/3 in 1/1 LR-satih, z lanskimi maticami na 10 ali 20 satih (okolica Ljubljane), tel.: 040/984 013.

Več naseljenih 8-, 9- in 10-satarjev (Dravograd), tel.: 040/412 793.

Večje število močnih družin v eni ali dveh 1/1 LR-nakladah, ugodno, lahko tudi z LR transportno platformo, tel.: 041/958 434.

Štiri panje s čebeljimi družinami, tel.: 01/362 71 20.

10 naseljenih 2/3 LR-panjev, podnica, tri naklade s satjem, matična rešetka, krmilnik in streha (Bela krajina), tel.: 040/888 979.

Toplo valjane satnice, izdelane iz lastnega voska, tel.: 041/224 250.

Izdelane LR 2/3 sate in LR 1/1 sate ter satnice (Bela krajina), tel.: 031/553 293.

Lipove deske, debeline 32 mm, cca. 3 m³, ter tri nova okna za čebelnjak, dimenzije 90 × 100 cm (Kozjansko), tel.: 040/211 346.

Lipove AŽ-satnike in sveže nabran cvetni prah ter več vrst medu, tel.: 031/753 345.

Rabljeni AŽ-panje, 9- in 10-satarje, cena 10–30 EUR (Ljubljana), tel.: 051/232 409.

Rabljeni AŽ nakladne panje v kompletu ali po delih ter nerabljene plastične matične rešetke za LR-panj, tel.: 031/892 952.

AŽ-panje, 10-satne, ter 7- in 9-satne panje polovičarje, nove, kompletne, cena po dogovoru, tel.: 041/840 357.

Nove AŽ 7- in 10-satarje, tudi trietažne, možna menjava za »zgrajene sate«, tel.: 031/501 801 (po 18. uri).

Sedem AŽ-panjev 5S (Rogaška Slatina), tel.: 041/822 366.

12 novih, nerabljenih AŽ-panjev 10S, tri prašilčke 5S in nerabljeno štirisatno točilo z motorjem, cena po dogovoru, tel.: 041/755 275.

10 novih 1/1 in 2/3 LR-panjev, kompletni s podnico, nakladami s satniki, pitalnik, podpokrov in pokrov, tel.: 041/329 435.

Nakladne LR-panje 9-satarje, rabljene dve sezoni, ugodno (Ljubljana), tel.: 064/112 117.

Čebelnjak z 42 panji na lokaciji Jevnica s posebnim prostorom za točenje medu, dodatno z vso drugo opremo, tel.: 031/818 779.

Nov čebelnjak s 15 naseljenimi novimi AŽ-panji 10 satarji ter roje in ometence (Dolenjska), tel.: 031/446 349.

Kombi Iveco, primeren za prevoz čebelnjaka, tel.: 041/629 703.

Prevozno enoto za 10 nakladnih panjev, kompletno vroče cinkano, tehnični in registracija do 20. 2. 2022, tel.: 031/813 823.

TAM 130 t 10, registriran do 6. 5. 2020, s 60 naseljenimi AŽ-panji 10S (okolica Pivke), tel.: 041/817 124.

Tangencialno motorno točilo, za štiri AŽ- ali LR-sate, s šestimi stopnjami vrtenja v obe smeri, rabljeno eno sezono, tel.: 041/312 064.

Šestsatno samoobračalno točilo za med in ometalnik, oboje iz nerjavečega materiala (Primorska), tel.: 040/330 114.

Polnilno linijo Matuka za porcijski med 20 g, letnik 2006, malo rabljena, tel.: 041/740 070.

Wachsverarbeitung | Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75 | 8493 Klösch, Avstrija
Telefon & faks: +43 (0) 3475 / 2270
info@wachs-hoedl.at | www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:
Ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00
Sobota 8.00–12.00

Jezik za sporazumevanje: nemščina in slovenščina.
Naše satnice lahko kupite tudi v podjetju
Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in
Jana posredovanje, zastopanje, Maribor.

Kako nas najdete:

Imejte svoj vosek pod nadzorom! Satnice iz lastnega voska so spet aktualne.

- Imate možnost prisostvovati predelavi svojega voska ali starega satja! Obvezna je predhodna telefonska najava!
- Najmanjša količina obdelave je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Garantiramo razkuževanje s paro.
- Zelo ugodno razmerje med količino in kakovostjo.
- Po želji izdelujemo satnice vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Velika izbira pripomočkov za čebelarjenje.

Čebelam prijazni premazi
za les iz Belinke

www.belinka.com

■ Za člane ČZS 4% popusta ■

www.krze.si

TRADICIONALNA IZDELAVA
VSEH VRST AZ PANJEV
NAJBOLJŠI SLOVENSKI SMREKOV LES
ROGLJICENI (CINKANI) SPOJI

PRI ENKRATNEM NAKUPU
DESETIH PANJEV
VAM PODARIMO
PRAŠILČEK

Idrijska 10, 1360 Vrhnika

041 420 200 01/755-13-17

info.belokranjski-hram@t-2.si

Facebook – belokranjski hram

NOVO!

NOVO!

V Mariboru v trgovini GARDINA

CESTA XIV. DIVIZIJE 75, 2000 MARIBOR

ponujamo vse izdelke iz naše ponudbe.

DELOVNI ČAS: PON. – PET.: 8:00-18:00, SOB.: 8:00-12:00

kontakt: tel.: 02 471 51 73; fax.: 02 471 51 70; mobi: 070 630 504

e-pošta: info@gardina.si

Lepo vabljeni!

Drugo čebelarstvo opremo si lahko ogledate na naši spletni strani: www.belokranjski-hram.si

Belokranjski hram d.o.o.

Ulica Staneta Rozmana 26, 8340 Črnomelj

M: +386 40 748 588, +386 40 745 750, +386 31 695 485

Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 09.00–16.00

sre.: 09.00–17.00

sob.: 08.00–12.00

PE Belokranjski hram Domžale

Ulica Nikola Tesla 19, 1230 Domžale

M: +386 40 269 870

Delovni čas: pon., tor., čet., pet.: 9.00–16.00

sre.: 9.00–17.00

sob.: 8.00–12.00

NOVO

Set za aplikacijo čebeljega strupa.

INHALACIJA IZ PANJA

Z inhalacijskimi seti API-AEROSOL I, API-AEROSOL II in API-AEROSOL Plus lahko izvajate aerosolno apiterapijo iz panja. Izbirate lahko med seti z naravnim vlekem in seti s prisilnim vlekem.

PROPO STEAM – UPARJALNIK PROPOLISA

Apiterapevtski aparat Propo Steam nam s segrevanjem naravnega propolisa omogoča izvajanje inhalacijske terapije. S priloženim priborom uporabnik sam ali s pomočjo apiterapevta izvaja inhalacije, ki koristijo pri težavah dihalnega sistema. Propo Steam pa je primeren tudi za čiščenje lebdečih delcev, mikrobov in organskih topil iz zraka. Prostor prijetno odišavi z vonjem propolisa.

Medikoel d.o.o., Jalnova cesta 2, 4240 Radvljica, T: 04 537 85 10, M: 041 618 775, info@medikoel.com, www.medikoel.com, www.s-mediko.com

ApiHerb

Krmini dodatek na osnovi rastlinskih izvlečkov, eteričnih olj in vitaminov B

DVOJNO DELOVANJE:

- Učinkovito zmanjševanje števila spor nošeme
- Pozitiven učinek na rast kolonij

OBDOBJE UPORABE:

- POMLAD (februar/marec)
- JESEN (avgust/september)
- Pri temperaturah nad 10 °C

PREDNOSTI:

- 100% študije s pozitivnimi rezultati proti nosemi
- Več kot 25% povečanje populacije čebel
- Več kot 20 držav, kjer se uporablja

Chemicals Laif

Apifor60

Tekoča mravljična kislina 60 %

IDEALNA KONCENTRACIJA ZA MAKSIMALNO UČINKOVITOST

Novo na našem tržišču – vprašajte pri svojem veterinarju!

Obdobje tretiranja: • Pomlad - poletje • Jesen • Pri zunanji temperaturi 10-30 °C

Zdravilo brez recepta. Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganjih in neželenih učinkih se posvetujte z veterinarjem ali s farmacevtom.

Primerno za ekološko čebelarjenje

080 13 15
VETCONSULT PHARMA d.o.o.

Priloga: april 2019

APIS MED®

ČEBELARSTVO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: 01/755 12 82, faks: 01/755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00–12.00
15.00–17.00
ob sobotah 9.00–12.00
apis.med93@gmail.com
www.apis-med.si

10-SATNI AŽ-PANJ

NAKLADNI AŽ-PANJ

KAKOVOSTNI
AŽ-SATNIKI
CENA 0,86 EUR
LASTNA
PROIZVODNJA
ZBITI, LEPLJENI, VRTANI

PREDELAVA
VOSKA V
SATNICKE
SAMO 1,38 EUR/KG

25-, 50-, 100-KG
RSF-POSODE

PRAŠILČEK
AŽ 3-, 5-, 7- IN 9-SATNI

TRIETAŽNI
AŽ-PANJ

GRELEC ZA MED - OKROGLI
106 CM ALI 86 CM

DVOJNO CEDILO
ZA MED

KAKOVOSTNA
RSF-TOČILA
IN POSODA

STANDARDNI LR-
IN DVOTRETINJSKI
LR-PANJ

PLATIČNO OBEŠALO (AŽ)
IN RAZSTOJŠČE (LR)

ČEBELJE POGAČE LASTNA
PROIZVODNJA CENA 1,25 EUR/KG
NAD 100 KG CENA 1,20 EUR/KG

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti (z izjemo lomljivih izdelkov). ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 1,38 EUR/kg. ■ Za izdelavo satnic uporabljamo samo steriliziran vosek (30 min nad 125 °C), ki ga predhodno mehansko očistimo nečistoč (do 90 %) s posebnim postopkom posedanja (nečistoče so večinoma težje od čebeljega voska), s čimer vam zagotavljamo čistejši in kakovostnejši vosek. ■ Odkupujemo čebelji vosek.

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.

Trgovina in proizvodnja: Vrhnika, Opekarska 16

● Registrirano vzrejalšče čebeljih matic pri MKGP vam nudi oprasene in neoprasene čebelje matice. Ponujamo tudi zrele matičnike znane starosti.

● Vzreja poteka po preizkušeni vzrejni metodi ter z lastno odbiro v selekcijskem čebelnjaku s sodelovanjem KIS (DPO) in ČZS (PRO).

● Matice lahko prevzamete osebno, pošljamo jih po Sloveniji in v tujino.

Čebelarstvo Cvet
Mitja Nakrst, Žeje 30, 1253 Dob pri Domžalah
T: 031 291 603
www.cebelaarstvocvet.si
info@cebelaarstvocvet.si

ČEBELJE MATICE
zreli matičniki, paketni roji
čebelje družine na LR-satju

gsm 051 325 369; 041 936 306
cebelaarstvo.medokost@gmail.com
www.apis-mellifera-carnica.eu

Vzrejalšče čebeljih matic Kozjansko
Medokošt & Medovita
Matija Koštomaj & Ivana Kovačević
Lažiše 52, SI - 3225 Planina pri Sevnici

VZREJA MATIC

Nudimo vam označene matice kranjske sivke in zrele matičnike odbranih matičarjev, vzrejene pod nadzorom KIS. Matice lahko dobite od 10. maja do pozne jeseni. Prevzamete jih lahko osebno ali vam jih pošljemo po pošti.

ČEBELARSTVO KOLAR
Peter Kolar, Doklece 3, 2323 Ptujška Gora
☎ 041 587 573
Nudimo vam tudi različne vrste medu in matični mleček.

VZREJA ČEBELJIH MATIC

Čebelarstvo
Kakovostne matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev, vzrejenih pod nadzorom KIS-a.

IRMA PETELIN
Pliskovica 102, 6221 Dutovlje
Tel.: 051 470 907
e-pošta.: cebelaarstvo.petelin@gmail.com

Čebelarstvo in vzreja matic Jožica in Jožef Tratnjek
Žižki 93, 9232 Črenšovci

Pri nas dobite kakovostne in označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev. Vzreja poteka pod nadzorom Kmetijskega inštituta Slovenije. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti, tudi v tujino.

Tel.: 041/886 652, 031/574 775,
e-pošta: joze.tratnjek@siol.net

Vzreja matic JOŽE HERBAJ
Nedeljica 29, 9224 TURNIŠČE
Tel.: 02/572 14 70 in GSM: 041/214 980
Sprejemamo naročila za označene matice kranjske sivke iz odbranih matičarjev, vzrejenih pod nadzorom KIS-a.

MATICE LAHKO PREVZAMETE OSEBNO, POŠILJAMO PA JIH TUDI PO POŠTI!

Vzreja matic BUKOVŠEK
– od leta 1934 –

Ponujamo vam označene matice kranjske sivke. Matice pošljamo večkrat na teden.

Tel.: 01/361 24 28
Gsm: 031/027 780

Golo Brdo 19
I2I5 Medvode

VZREJA ČEBELJIH MATIC

Čebelarstvo Vidovič
Jože Vidovič
Apače 300
2324 Lovrenc na Dr. polju

Na podlagi 20-letnih izkušenj vzrejamo kvalitetne matice pod nadzorom KIS. Matice pošljamo po pošti ali jih osebno prevzamete.

041 579 827
www.cebelaarstvo-vidovic.si

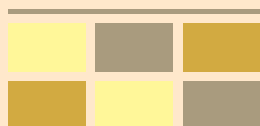
Čebelarški center Gorenjske v Lescah, Rožna dolina 50a, vam omogoča:

– izdelavo satnic iz vašega voska,

– odkup voska,

– nakup AŽ- in LR-satnic.

Vse informacije dobite na: www.cricg.si ali 031/628 499

VZREJA ČEBELJIH MATIC

V okviru društvenih dejavnosti čebelar-skega društva SI.Bistrica pod nadzorom KIS vzrejam kvalitne matice Kranjske sivke. Lahko jih prevzamete osebno ali vam jih pošljemo po pošti.

GSM: 041 667 759
EMAIL: poslek.boris@t-2.net
BORIS POSLEK, Mariborska 45, 2314 Zg. Polskava

ČEBELARSTVO

Matice pod nadzorom KIS-a od maja do pozne jeseni. Pošljamo tudi po pošti.

Vzreja matic

Donko Bojan
gsm: 041 580 224
e-mail: donkob@siol.net

Dolgovaške gorice 16
9220 Lendava

Vzreja matic

Vozelj

Ladislav Vozelj
Dragovšek 18
1275 Šmartno pri Litiji

☎ 031 328 956, 041 618 786
✉ narocanje@eko-cebelarstvo-vozelj.si
🌐 www.eko-cebelarstvo-vozelj.si

Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS. Prevzem po pošti ali osebno (po predhodnem naročilu).

VZREJA MATIC

ČEBELARSTVO DREMELJ

Janez Dremelj, Dragovšek 13, 1275 Šmartno pri Litiji
GSM: 041/836 050, 041/779 119, Tel.: 05/971 06 23
e-pošta: vzreja.dremelj@gmail.com

Sprejemam naročila za matice čiste kranjske sivke in zrele matičnike. Matice so označene, lahko jih prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti. Ob večjem naročilu matic je poštnina brez plačna.

VZREJA ČEBELJIH MATIC **Henrik Zaletelj**

Vzrejam matice čiste kranjske sivke pod nadzorom KIS-a. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti. Sprejemamo tudi naročila za matičnike.

Fužina 59, 1303 Zagradec, TEL.: 01/788 60 86
GSM: 041/775 333 in 031/775 333
E-POŠTA: zaletelj.henrik@gmail.com

VZREJNI CENTER RODICA

Grant 1e, 5242 Grahovo ob Bači

Ponujamo vam označene matice čiste kranjske sivke. Najbolj medonosna linija matic na progenem testu KIS-a v letu 2017.

Naročila:
tel.: 031/254 995
e-pošta: info.carnica@gmail.com

Prevzem: osebno ali po pošti

KOLIČINSKI POPUST

S KAKOVOSTJO DO USPEHA!

Vzreja matic DARKO GRM

Hude Ravne 1, Dole pri Litiji
Tel.: (01) 897 21 45 – GSM: 041/900 606
e-naslov: darko.grm1@siol.net

- Sprejemamo naročila za označene matice čiste kranjske sivke iz odbranih matičarjev pod nadzorom KIS-a.

VZREJALIŠČE ČEBELJIH MATIC GABER

Pri nas lahko kupljene označene čebelje matice prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti.

Novačanova ulica 3, 3202 Ljubecna,
Tel.: 03/546 14 47, GSM: 031/705 961

Vzrejališče je odobril KIS.

Vzrejam kakovostne matice kranjske sivke pod nadzorom KIS-a. Matice lahko prevzamete osebno ali pa vam jih pošljemo po pošti.

Vaneča 70a, 9201 Puconci
Tel.: 031 703 603, 031 727 837
e-pošta: info@kapun.net
www.kapun.net

KAPUN
ČEBELARSTVO

MATICE ČEBELARSTVA PISLAK BALI

Največje slovensko vzrejališče matic z več kot 50-letnimi izkušnjami vam tudi letos ponuja oprasene in neoprasene matice z vrhunskimi proizvodnimi lastnostmi. Zaradi velikega zanimanja vas prosimo, da matice pravočasno rezervirate. Čebelarjem z veljavno člansko izkaznico ČZS priznamo 4 % popust ob nakupu opreme in pribora, matic in čebeljih pridelkov v vrednosti več kot 50 EUR.

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju
031/734 905 • info@cebelaarstvo-pislak.si • www.cebelaarstvo-pislak.si

Zapustili so nas

RUDI KOKALJ

26. 3. 1931–24. 2. 2019

Pred začetkom nove čebelarke sezone nas je presenetila vest, da nas je zapustil eden najstarejših članov, naš Rudi. Čeprav sta z ženo Fani iz Ljublja-

ne, sta večino časa prebila v Petelinjah, kjer je zgradil manjšo hiško s čebelnjakom in vrtom. Bil je med najprizadenejšimi člani, ki mu nikoli ni bilo težko sodelovati pri pripravi družvenih prireditvev, obiskati strokovnih predavanj ali z vedrim pristopom popestriti naših družabnih srečanj in izletov. V društvo se je včlanil takoj, ko je naselil čebelnjak, od leta 1978 pa je opravljal razne funkcije v upravnem in nadzornem

odboru ter komisijah društva. Za svoje prizadevno delo je dobil več pisnih priznanj in zahval, leta 1987 pa tudi odličje A. J. III. in leta 1999 še II. stopnje.

ČD Dolsko

JOŽE DROZG

1954–2019

Lovrenski čebelarji smo se februarja z društvenim praporom poslovili od svojega dragega člana Jožeta Drozga. Rodil se je 28. novembra 1954 v Mariboru. Že v otroštvu je vzljubil čebele in čebelaril skupaj z očetom. Zelo hitro si je omislil

tovornjak ter čebele vozil na pašo v Liko. Lovrenskim čebelarjem se je pridružil leta 1975, ko se je včlanil v naše društvo. Čebelaril je povprečno s štiridesetimi družinami v AŽ-, Kirarjevih in nakladnih panjih v bližini doma na Fali. Za svoje delo v čebelarstvu je prejel odlikovanji A. J. III. in II. stopnje ter značko zvestobe za 40 let članstva. Rad se je udeleževal vseh predavanj in različnih delavnic, saj je želel nenehno poglobljati svoje čebelarsko znanje. Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Lovrenc na Pohorju

ČEBELJI KORIDOR ZA PREPREČEVANJE ČEBELJEGA ROPA

5 kosov: 29,80 €

Naročila:
031 536 229 ali
www.cebelykoridor.si

CEBELJIKORIDOR SI

IZDELAVA OMETALNIKOV ZA ČEBELE

Klin
Klin d.o.o.
Logatec

Specifikacija

- material: inoks, nerjaveča pločevina,
- metlice: konjska žima,
- pogon: 2 motorja, brez jermenov,
- napajanje: 12VDC.

Mobilni telefon | E-pošta
040-346-436 | cebelskaoprema@gmail.com

KUNSTELJ

Miha Kunstelj s. p., inž. Jože Kunstelj s. p.
Zavrta 41, 1234 Mengeš
Tel.: 031/352 797, 01/723 70 27, 031/893 276
E-pošta: jm-kunstelj@amis.net
www.mj-kunstelj.com

Čebelarji jopiči, kombinezoni, klobuki, kape, rokavice, pajčolani ...
Čebelarska točila (3-, 4- in 5-satna, plastika in inox)
in posode za med (50, 70 in 100 l), rezervni deli za točila,
motorji (80 in 110 W), ročni pogoni, plastični ventili ...
UGODNO!

Apital

Apital d.o.o.
Vrbovec, Hrvaška
→ www.apital.hr
→ info@apital.hr
→ 00 385 98 9108 320

Proizvodnja kovinske čebelare opreme

NOVO
Distribucija in prodaja v trgovini Repro

Dvor 12b
8361 Dvor

- zabojnik za prevoz čebel
- prevozna enota
- parni topilnik
- preša za vosek
- voziček za sode
- komora za dehidracijo medu

Naš facebook:

Čebelarska tehnična

www.apiscale.eu **samo 95,40 EUR**

- ločen brezžični display
- spremljanje moči družin
- spremljanje donosa medicine
- pravočasno ukrepanje ob rojenju
- pravilno krmljenje
- za vse vrste panjev

041/844-482
Matevž Strgar s.p., Primičeva ulica 10a, 1291 Škofljica

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s.p.

Gabrije 42, 1356 Dobrova

Tel.: 01 36 41 106, faks.: 01 36 41 307

GSM: 031 351 964

E-pošta: robineli@siol.net

WWW.RIHAR-KOCJAN.SI

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME TRGOVINA - ČEBELARSTVO

IZDELAVA IN PRODAJA
VSEH VRST SATNIC.
PO DOGOVORU MOŽNA IZDELAVA
SATNIC IZ LASTNEGA VOSKA.

MOŽNA JE
IZDELAVA SATNIC IZ
LASTNEGA VOSKA
OD 30 kg DALJE.
OGLEDITE SI IZDELAVO
SATNIC NA
NAŠI SPLETNI STRANI.

PLASTIČNO OBEŠALO

SATNIKI

MATIČNA REŠETKA

IZOLACIJSKA PENA

SATNICE

ČEBELJE POGAČE

OJAČANA RAZSTOJŠČA,
RAZSTOJŠČA 11 + 3,
JAHALCI ZA SATNIKE

VSE ZA OBNOVO PANJEV

Delovni čas: od pon. do čet.: 9.00-12.00 in 15.00-17.00, pet.: 9.00-15.00

ZMERNE CENE - TRADICIJA - KAKOVOST - IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

Naročeno blago vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

ČEBELARJEM Z VELJAVNO ČLANSKO IZKAZNICO PRIZNAMO
4-% POPUST PRI
GOTOVINSKEM NAKUPU NAD 100 EUR V NAŠI PRODAJALNI.

Logar
ČEBELARSKA OPREMA

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Izdelano s smislom za detajle.

DELOVNI ČAS TRGOVINE

PONEDELJEK - PETEK:

09.00 - 12.00

13.00 - 17.00

SOBOTA:

09.00 - 12.00

Art. 4302

Art. 7015

Art. 4104

Art. 2561

Art. 8026

Art. 2115

Art. 2212

Art. 2226

LOGAR TRADE D.O.O.

POSLOVNA CONA A 41

SI-4208 ŠENČUR

04 25 19 410

info@logar-trade.si

www.logar-trade.si

Naročeno vam lahko odpošljemo s paketno pošto.

Pri gotovinskem nakupu čebelarke opreme nad 100,00 €, priznamo čebelarjem z veljavno čebelarsko izkaznico 4% popusta.

EVROPSKO PRIZNANJE KAKOVOSTI

VČLANITE SE V
KLUB NAJBOLJŠIH!

Vključite se v evropske sheme kakovosti in dokažite kupcem, da delate dobro, da je vaš med višje kakovosti in z znanim poreklom. Pokličite na 01/729 61 29 Natašo Lilek ali pišite na natasa.lilek@czs.si.

Vsebinska tveganja promocijskega oglasa predstavljajo le stališča avtorja in ne predstavljajo nobene odgovornosti za uporabo informacij, ki jih vsebuje to gradivo.